

(All Rights Reserved.)

**The Parsi Vegetarian & Temperance Society's
Free Tracts :**

No. 7.

**Frashogard : Its Deep Scientific
Exposition.**

(In the Light of Zarthoshti Ilme-Khshnoom.)

By Mr Behramshah Navroji Shroff.

(Reprinted from the Frasho-gard, Vol. V, No. 1.)

N. B. :—Copies of previous or future Nos. of these tracts can be had on application to The Hon. Secretary, The Parsi Vegetarian & Temperance Society, 24-28, Parsi Bazar, Fort, Bombay, with half an anna to cover postage.

ધી પારસી વેજેટરીયન એન્ડ ટેમ્પરન્સ સોસાયટી

તરફથી પ્રગટ થવું

સુદ્ધ ત સાહીત્ય :

નં. ૭.

/ 3 /

ફ્રેશો-ગર્દની તાલીલ :

ફ્રેશો-ગર્દને કેટલા મરતબામાં ગણેલી છે.

જરથોશ્તી ઈલ્મે ક્ષ્નૂમથી એની તપાસ.

લખનાર—મી. બેહરામશાહ નવરોજી શરૂફ.

[ફ્રેશો-ગર્દ, પુ. ૫, અક ૧ માથી રીપ્રીન્ટ.]

નોંધ :—આ લખાણના અગાઉના યા હવે પછીના નવરોજી મેળવવા માટે ધી પારસી વેજેટરીયન એન્ડ ટેમ્પરન્સ સોસાયટીના આં. સેક્રેટરીને ૨૪-૨૮, પારસી બજાર, ફોર્ટ, સુબહમા, સાથે અરધા આનાની ટીકીટ ખીડીને લખવું.

આ લખાણું અરવેશર બીખાલ કુબારે સુબહમા મેટમા નં. ૭, ૯, ૧૧, ૧૩, કાવસલ પટેલ સ્ટીટ ખાને ફક્તર આશકારા પ્રેસમા છાપ્યું છે, અને ધી પારસી વેજેટરીયન એન્ડ ટેમ્પરન્સ સોસાયટી માટે આં. સેક્રેટરી મી. દીનશાહ શાપુરજી મસાની, બી. એ. એ. નં. ૨૪-૨૮, પારસી બજાર, ફોર્ટ, સુબહમા પ્રગટ કર્યું છે.

૧૦૧ ક્રૌંચીશર્ધર સંગ્રહ - ગદના બ્લૉક વિષે બે બોલ.

આ “ક્રૌંચીશર્ધર ક્રૌંચ-ગદ” ના બેરતા પાચમા સાલની ખુશાલીમા દાદાર હોરમજ્જના સદ હજર શુક યુજ્જરી, તમામ કુદરતમાં કાર્ય કરતી અમશાસપ દો, મીના, દ્યે, ક્રૌંચ, યજ્જો જેવી મીનાઇ નુરી શક્તિઓની દાદાર હોરમજ્જ સાથની હમથરીક ખીશ્કારીને યાદ કરી, વખશુરે વખશુરાન રમજ-ગો અથો સ્પિતમાન જરથુશ્ત્ર સાહેબ જેવા બુલદમા બુલદ “આસ્ને વીર” ની સમજાણ શક્તિ સાથના ઇદ્મોના ઇદ્મ ધરાવનાર નામવર સાહેબનું નામ જાપાન ઉપર લખને, આ મુખારક બાળક “ક્રૌંચી-ગદ” ને લાખી દુરસ્તી બરેલી ખુશાલ જીંદગી બખશવા માટે તેના ખુદા પાસે ઘણીજ ખાકસારીથી દુવા આહીને, “ઇદ્મ” ની તલબ કરનારા હમરીન બસ્તેકુસ્તીઆનો માટે સતરમી વાર જાહેરમા હાજર થવાની આ બાળક રજા લે છે.

જાણવાવાની રજા લેવામા આવે છે કે આ મુખારક અંકમાં અધીપતીની પોતાની આરટીકલ જોવામા આવશે નહી, અને ખાસ વધુ લાયક અને માનવત કલમને જગ્યા આપવાને ખાતર અધીપતીની આરટીકલ હાલ તુગત મોકુફ રાખવામા આવી છે. આ વખતના અંકના પુકા ઉપર નજર કરતાજ “ક્રૌંચી-ગદ” ના વાચનારને રાશન થાય છે કે “ક્રૌંચી-ગદ” પોતાના લેખાસમા આ વખતથી પહેલવહેલીવાર એક નવાં ચિત્ર સાથના પુકામા સજ થઇને પોતાના ખુદાનાં સાહેવાથી જાહેર થાય છે. આ પુકાની ઉપર જે ચિત્ર જોવામાં આવે છે તે ચિત્રની ઉમુત યાને મૂળ (origin) જરથોશ્તી ઇદ્મે દનૂમના માનવત ઉસ્તાદ સાહેબ મીઠ બેહરામ-શાહ નવરોજી શરાફને આભારી છે. તેવણુ સાહેબને આ “ક્રૌંચી-ગદ” ની જે નેમો રાખવામા આવી છે તે નેમોને અનુસરતો એક કાયમ ખ્યાલ ચિત્રરૂપે આપવા માટે અરજ કરવામા આવી હતી, અને તે અરજને માન આપી તેવણુ સાહેબે આ ચિત્ર પાડવા માટેનો ખ્યાલ આપવાની મહેરબાની કરી હતી. આ ચિત્રની તુલોતવીલ સમજણુ ખુદ એવણુ સાહેબ તરફથીજ આપવામા આવે તો તે વધારે વાજખી ગણાય એવા વીચારથી આ વખતે “ક્રૌંચી-ગદની તાવીલ” એવા મથાળા હેઠળ એવણુ સાહેબની પોતાની આરટીકલ પ્રગટ કરવામાં આવી છે. આ ચિત્રના સબધમા હાલતુરત એટલુંજ જાણવવુ પુરતું થઇ પડશે કે એ ચિત્રમા જે બધા “મેયારાઓ” ના નામો જેવા કે “કમેવાન,” “બર-જીસ,” “હાસમ,” “ખુર,” “નાહીદ,” “તારદ,” “દ્યે,” તથા

ગુજરાત વિદ્યાપીઠ ગ્રંથાલય

[ગુજરાતી કંપીયુટર વિભાગ]

અનુક્રમાંક ૬૦૬૩ વર્ગિક

પુસ્તકનું નામ રૂશો ગદ્યના તાત્પર્ય

વિષય ૮૮૪૫૬

“દુએ” માંથી આવતાં “ચીઝ,” તથા તે “ચીઝ”ને પકડી લેનાર એક “ઉર” થઇને આગળ વધેલું “ફ્રેશ-ગર્દ” પામેલું ઉરવન અને અરવાહી આલમના “ઝરૈહ” નામના ત્રણ વિશાળ વીસ્તારમાં તે “ચીઝ”ને ઉતારવામાં આવે છે તે ત્રણ વીસ્તારો “ઝરૈહ વરકશ,” “ઝરૈહ ફાકર્દ,” અને “ઝરૈહ પુષ્ટીક,” તથા વચ્ચે-વચ્ચેમાં આ દુન્યા યાને “ખનીરથખામી” અને તેની ઉપરની “જમાદાત” અને ખનીજ પેદાયશ, “નખાદાત” યાને ઝાડપાન પેદાયશ, “હેવાનાતે મુતલક” યાને જનવરો અને “હેવાનાતે નાતેકા” યાને માનવી—વગેરે ચીજો જોવામાં આવે છે, તેની શરૂઆતની સમજણ આ વખતની આરટીકલ બહુ ધ્યાનથી વાચ્યાથી મળી શકશે, અને ભવિષ્યમાં વધુ ખુલાસાથી એ ખામેની સમજણ પણ ભવિષ્યની એવણ સહિષની આરટીકલોમાં ખુદાનું ચાહતું છે તો મળી શકશે. આ ચિત્રમાં ખનીરથખામી ઉપર જે “જનવરો, માનવી” વગેરે પાડવામાં આવ્યા છે તેટલો ભાગ ધરેજી લેખક અને કવિ ઓલીવર ગોલ્ડસ્મીથ (Oliver Goldsmith) ની “હીસ્ટરી ઓફ અનિમેટેડ નેચર” (History of Animated Nature) નામની કેતાબમાંથી એમનું એમ લેવામાં આવ્યું છે, અને એ ભાગ “ફ્રેશ-ગર્દ” ના અયામ વખતે તમામ જનનાર પેદાયશ કેવી રીતે “ગોસ્પદી તેવીષી” ધરાવતી થઇને એક-સંપી અને એકદીલીથી મલાહ અને શાતીથી ગઠે છે તેનો ધણોજ સરસ ખ્યાલ આપે છે. તેટલા માટે હાલતુરત “ફ્રેશ-ગર્દ” ના પુઠા ઉપરના બ્લૉક ચિત્રની ઉપર કંઇપી લખાણ લખવાની જરૂર નથી, કારણ કે એ ખામેની સમજણ આપવાની મતનખથીજ મીં ખેહરમશાહ ન. શરાફ પોતે પોતાની જખાનમાં પહેલવહેલીવાર જાહેર લખાણ આપી આ અકને દીપાવવાની મહેરબાની ફરમાવી છે.

મીં ખેહરમશાહ ન. શરાફને “ફ્રેશ-ગર્દ” સાથેના સંબંધ અમારા દીનદાર વાચનારાઓને અત્યાર આગમ્યનેા રાશન છે. “ફ્રેશ-ગર્દ” ના અત્યાર સુનીમાં બહાર પડેલા ચાર પુસ્તકોમાંની એડીટરીયલો તેમજ એવણની પરવાનગીથી લખાયેલી આરટીકલો એવણ સહિષ તરફથી મેળવેલા દીની ઇદમને સીધી કે આડકતરી આભારી છે, અને “ફ્રેશ-ગર્દ” જરથોશ્તી ધર્મના લખાણની બાબમાં જે આજની ચહડયાવી પંક્તીએ પુગવા પામ્યું છે તે પણ એઓ સહિષની ઉદાર માયા મહેરબાનીથીજ ખની શક્ય છે. આપણે ઇચ્છીશું કે હાલમાં એઓ સહિષે કીયેલી નવી મહેરબાનીથી “ફ્રેશ-ગર્દ”

આણે ઉંચ અને ઉંચ સ્થિતિએ પુગણ રહી, જે જરથોસ્તી દમ્બેનની ઉંચ સેવા ખાતર ફરીએ-ગઈ જે નમ ધારણ કર્યો છે તે ઉંચ સેવા ધણ લાંબા વખત સુધી બળબા કરે !

આ વખતની નવી આરટીકલના સબધમાં સહેજ ખુલાસો કરવાની જરૂર છે. જરથોસ્તી ઇલમે ક્ષત્રમના લખાણ માટેની ભાષા “અવસ્તા, પહેલવી, પાજદ, અને ફારસી” લોગતીક શબ્દો (Technical Nomenclature) થી ભરપૂર હોય છે, અને તેટલા માટે સાધારણ ગુજરાતી વાચનાર માટે એ ભાષા સમજવી ઘણી મુશ્કેલ થઈ પડે છે. આ મુશ્કેલીને કેટલેક દરજ્જે ઓછી કરવાને માટે અનીપતી તરફથી સરળ ભાષામાં ગોઠવેલી, પણ અસલ આરટીકલ લખનાર તરફથીજ મેળવેલી સમજણ સાથની આંકડાવાર “નોટ”* લખાણને છેડે આપવાનું ધોરણ અપત્યાર કરવામાં આવ્યું છે, કે જેથી અસલ લખાણ સમજવામાં સવળતા થઈ પડી વાચનારને લખાણને જોશ બરાબર ધ્યાનમાં ઉતરી શકે. જરથોસ્તી ઇલમે ક્ષત્રમનું લખાણ જે તમામ “ઇલમોનો ઇલમ” યાને સૌથી બુદ્ધ મરતબાનું જ્ઞાન (Science of Sciences) છે, તે પીછે દરેક સાયન્સના લખાણની માફક પોતાના લોગતો (technicalities) વાપર્યા વગર બરાબર રીતે સમજી શકાય તેવું નથી, અને તેથીજ “અવસ્તા, પહેલવી, પાજદ તથા અસલ ફારસી લક્ષ્ણ” યાને શબ્દોમાં અસલ લખાણ કરવાની ફરજ પડે છે; પણ આ “લોગતીક લક્ષ્ણ” (technical terms) એક વાર તેની વ્યાખ્યા (definitions) અને ભાવાર્થ (connotations) સાથે બરાબર ધ્યાનમાં ગોળ્યા પછી જરથોસ્તી ઇલમે ક્ષત્રમના લખાણો સમજવામાં શરૂઆતનાં જેટલી મુશ્કેલી પડતી નથી, અને જે પ્રમાણે કોઇપણ સાયન્સના અભ્યાસીના અનુભવ હોય છે તેમ એકવાર લોગતો (technicalities) ઉપર કાબુ મેળવ્યા પછી તે સાયન્સ સાથે તદ્દન ઓળખીતા (at home) થવાઇ શકાય છે, તે પ્રમાણે જરથોસ્તી ઇલમે ક્ષત્રમ સમજવામાં ધીમે ધીમે સહેલા થતો જાય છે.

---

* આ “આંકડાવાર નોટ” થી બે શાયદ થશે. એક તો આ વખતનું લખાણ સમજવામાં સવળતા થશે, તેમજ હવે પછીનાં ભવીષનાં લખાણોમાં જ્યારે આવા લોગતીક શબ્દો ફરીફરીને આવશે ત્યારે તેના ખુલાસા માટે આ આંકડાવાર નોટનો હવાલો સોંપવામાં આવશે, જેથી ઘડી ઘડી વપરાતા એકનાએક બોલો વારવાર સમજાવવાની જરૂર રહેશે નહીં.

સેવટે આ નવી આરટીકલના સંબંધમાં વધુ એટલું જણાવવાની જરૂર છે, કે આ સુધારક ત્રીમાસીકનું નામ જે “ફ્રેશ-ગર્દ” રાખવામાં આવ્યું છે, તે “ફ્રેશ-ગર્દ” શબ્દ પોતાની અંદર કયો મહાન ઉંડાણ અર્થ સમાવી દે છે, તેના સંક્ષેપરૂપી (outline) ખ્યાલ આપવાને ખાતર આ લખાણ કરવામાં આવ્યું છે, અને જે વહેદાન્યત યાને નમુને-દાર છેડા (Ideal Goal) તરફ ઉત્તરવનની વૃદ્ધિ કરીને ઉત્તરવનની ખાતેન શક્તિઓ ખીલવીને ઉત્તરવનને “સરશેકે ઉર” (the Essence of Unfoldment) વૃદ્ધિના અર્કમાં લઇ આવવાનું છે, તે જીલદમાં જીલદ નેમને ખ્યાલ દમેદમ જીદગી દરમ્યાન ચાલુ રાખવાની મનઃબંધીન આ મોતેખર નામ આપવામાં આવ્યું છે. આ “ફ્રેશ-ગર્દ” પોતે પહેલવી જાપાનનો શબ્દ છે, તથા તેનું અવરતારૂપ “ફ્રેશ-રેન્ડેરી” (Fresh-rendering, Renovation, Unfoldment) યાને ઉત્તરવનનું તાજેદ થયું, ઉત્તરવનની વૃદ્ધિ આમ થાય છે, એ પ્રમાણે ફ્રેશ-ગર્દ વોલ્યુમ ૧, અક ૧ માં અતીપતીની શરૂઆતની આરટીકલમાં અવસ્તાના ફકરાઓ ટાકીને સમજણ આપવામાં આવી હતી, અને તે ઉપર વાચનારનું પાછું ધ્યાન એ સવામાં આવે છે. તે વખતની આપેલી ઉપર ટપકેની સમજણ સાથે આ વખતની નવી આરટીકલમાં આપેલી “તાલીલ” યાને ઉંડાણ સમજણ બેઉ એકમેકની સાથે એકી વખતે વાંચાથી આ “ફ્રેશ-ગર્દ” શબ્દનો બહેળો બાવાર્થ ફેરવે બધો ઉડા છે, અને આપણી જીદગીની દરેક પળ ઉત્તરવનની વૃદ્ધિને ખાતર “ફ્રેશ-ગર્દ” નાજ “મીઝ” યાને વીચાર, “ફ્રેશ-ગર્દ” નાજ “સ્તોત” યાને શબ્દવાણી, તથા “ફ્રેશ-ગર્દ” નીજ “કાર-રવાઇ” યાને કામકાજ, ચાલુ રાખવાની ફેરફાર બધી જરૂર છે, તેના કંઈક ખ્યાલ આવી શકશે.

અને હવે “ફ્રેશ-ગર્દ” મોટેના કાયમ મુદ્રાલેખ (Motto) પીકચરના ખ્યાલ તથા “ફ્રેશ-ગર્દ” ની તાલીલ યાને ઉંડાણ સમજણ આપનારી આરટીકલ—એ બેઉને મોટે આ બાળક “ફ્રેશ-ગર્દ” તથા તેની માતા “ધી પારસી વેજીટેરીયન એન્ડ ટેમ્પરન્સ સોસાયટી” તરફથી મીં બેહેરામથાહ નવરોજી શરાર્કીના અત કરણપુર્વક ઉપકાર માનવાની સાથે આ આરટીકલ ખુદાની મહેરમાનીથી પ્રગટ કરવામાં આવે છે, અને ભવિષ્યમાં એવી અનેક આરટીકલો એવણું સાહેબ તરફથી ચાલુ મળતી રહે, અને હમદીન અસ્તેકુસ્તીઆનોમાં જરથોસ્તી દીનને મોતેખર હદમ આ રીતે ફેરવે કરવા મોટે એવણું સાહેબ લાખી, તનદુરસ્તી ભરેલી, ખુશાલ જીંદગી ભોગવે એવી દુવા તે સાહેબ તરફથી સાહેવામાં આવે છે!

આમીન!—અધીપતી.

‘ક્રશો-ગર્દ’ની તાવીલ:

‘ક્રશો-ગર્દ’ન કટલા મરતબામાં ગણેલી છે?

નરથોક્તી ઇલમે કનૂમથી એની તપાસ.

લખનાર—બેહુશમશાહુ નવશેજી શરાફ.

હકીકત^૧માં સૃષ્ટીના પેદા કરનાર દાદાર અહુરમઝદ અને મારેકત^૨ની અંદર અષાઢતાંમ કવધી,^૨ અમશાસ્પંદો,^૩ મીના,^૩ દ્યૈ,^૩ ક્રોખ,^૩ યજ્ઞદ^૩ અને દરેક જરમ^૪ના ગાથાઓ^૫ને નમન કરી, ને એઓ સાહેબોના તનાસુલી^૬ સીલસીલાને ખનીરથ બામીની ઉપર અમલ કરનાર સરોશ યજ્ઞદ અને તેવણની જુક્ત^૭ મેહેર યજ્ઞદ અને રક્ષેને રાસ્ત યજ્ઞદ—અને ખનીરથ બામીના અહુ^૮ અને રતુ^૮ની તુફલ^૯માં દસ્તુરાંન દસ્તુર સાહેબ “સતુશ”^{૧૦}—અને તેવણનો સીલસીલો ધરાવનારા દસ્તુર આદરબાદ મારેસ્પંદ^{૧૧}—અને તેવણથી તનાસુલીમા^{૧૨} આવેલા દસ્તુરાંન દસ્તુર સોષા-વરેજ. મજ્બાન^{૧૩} કે જ્યો વસીલિ^{૧૪}—સરોશથી વખશુરે વખશુરાંન^{૧૫} અશો સ્પીતમાન નરથોક્ત સાહેબના હાલી^{૧૬} જાનશીનો^{૧૭} કે જ્યો દરેક સરશોક-ઇ-અધ-ખાઓ,^{૧૮} અસ્મે-ખાઓ^{૧૯}, અબ્ના-ખાઓ^{૨૦} અને અવલ મરતબાના એરેજે, ઇશ-ખાઓ^{૨૧}ની તુફલથી જ આએ ખનીરથબામી ઉપર તેહેદરયાત^{૨૨} ચાલુ રહેલો છે,—તે સર્વેને ખાકસારી નમન કરીને સુજ હકીર^{૨૩}ના નાકેશ મીઝથી અને નરથોક્તી ઇલમે કનૂમની લાઇનથી “ક્રશો-ગર્દ”^{૨૪}ની ઉડતી તપાસ લઇશું.

વખશુરે વખશુરાંન રખજ-ગો^{૨૨} અશો સ્પીતમાન નરથોક્ત સાહેબના અકવાલો^{૨૩}થી એઓના જાનશીનો એવું ફરમાવેછે કે “ક્રશો-ગર્દ” જુક્ત^{૨૪}ને કાયદે જુક્તી^{૨૫}માં અમલમાં મેલાયછે: યાને અવલ^{૨૫} “ક્રશો-ગર્દે કુલયાતી”^{૨૬}, અને ફુયમ^{૨૭} “ક્રશો-ગર્દે જુઝવાવી”^{૨૮},—યાને “ક્રશો-ગર્દે કુલયાતી” થી મોરાદ એ

છે કે જે વખતે નુર-ઉલ-અનવાર^{૨૮} નો જે પહેલો ફરોગ^{૨૯} જે “નીરૂ”^{૩૦} ને નામે ઓળખાય છે તેની મળદરયાત^{૩૧} “અમ્મોન”^{૩૦}, તગી^{૩૦} અને જોર”^{૩૦} એમ સીલસીલાબંધ મળદર”^{૩૧} થાય છે, અને એ છેલ્લી “જોર” ની મળદરયાતથી જે કારદાની^{૩૨} “જર-વાનહે-દરેગો-ખદાતહે”^{૩૩} ના છેલ્લાં ‘મહીન-અખ”^{૩૪} માં મુન-તઇ”^{૩૫} થાય છે, તે નુકતા^{૩૬} થી જ્યારે નીચે જણાવ્યા પ્રમાણે હસ્તી^{૩૭} માંથી નીસ્તી^{૩૭} થઇને તે નીસ્તી હસ્તીમાં સોશન^{૩૮} થાય છે, તે આખરી મરતબાને “કુદયાતી ફશો-મદ”^{૩૯} કરીને કહેવામાં આવે છે,—યાને “નીરૂ” ના તબક્કાની અંદરથી સૂટીને પેદા કરનાર હોરમઝદને પેદા થવાનાં મરકબ. ઉપર જ્યારે “નુર-ઉલ-અનવાર” નો નુકતો “નીરૂ” ના તબક્કામાંથી પસાર થાય છે ત્યારે સીલસીલાબંધ કવશીઓ,^{૪૦} અકલો,^{૪૦} ઉરવાનો, જે તેહેદરયાતમાં^{૪૧} આવે છે તુફેલે જરવાન,^{૪૨} અર્ધો-તખ્ત^{૪૩} અને હોનવર,^{૪૪}—પછી ફલકે^{૪૫} નહમ,^{૪૬} ફલકે હસ્તમ,^{૪૬} કે જે તુફેલે ફરોખ કવદીન, બેહમન અમશાર્પંદ, અદીબેહસ્ત અમશાર્પંદ, અને ખોરદાદ અમશાર્પંદ^{૪૭} છે,—પછી ફલકે હસ્તમ,^{૪૬} ફલકે શશમ,^{૪૬} ફલકે પન્જુમ^{૪૬} અને ફલકે ચહાઝમ^{૪૬} પોતાના તુરફી^{૪૮} દરજ્જાથી તુફેલે આબાન, હોરમજદ યાને અમશાર્પંદોના વડા, બેહરામ યજદ પીરોજગર અને ખોરશેદ યજદ^{૪૯}, અને તેઓનાં ઉરવાન^{૫૦} તેસ્તર તીર, અમરદાદ અમશાર્પંદ, શહેરેવર અમશાર્પંદ અને મેહેર યજદ છે, અને તેઓના જરમે,^{૫૧}—જરમે કયવાન,^{૫૨} જરમે બરજસ,^{૫૨} જરમે હાસમ^{૫૨} અને જરમે ખુર^{૫૨} છે,—પછી ફલકે સીવમ,^{૪૬} ફલકે કુયમ^{૪૬} અને ફલકે અવલ^{૪૬} છે, કે જેઓનાં જરવાનો^{૫૩} તેહેદરયાતી^{૫૪} આદરોમાં^{૫૫} સમાયલા છે કે જેનો સીલસીલો આતર અહુરહે મજદાઓ પુત્ર,^{૫૬} આતરે બેરેજ-સવંધહ,^{૫૭} આતરે ખુરદાદ,^{૫૮} આતરે ક્રોખા,^{૫૯} આતરે ગુશરપ,^{૬૦} અને આતરે ખુરજન મેહેર^{૬૧} છે : કે જે છેલ્લા ચાર આતરોમાં આતરે ક્રોખા સીવાય બીજા ત્રણ આતરો તનજ્જુલ^{૬૨} માં સમાઇ જાય છે; અને એ નેહ ફલકમાં^{૬૩} દો^{૬૪} મરતબાની અંદર યાને પહેલો

મીનાઇ^{૬૫} અને બીજે જીરમાની^{૬૫} ખતમ થયા પછી,—ત્રીજા
 અરવાહી^{૬૫} મરતબાની અંદર આતરે મીના કરકો^{૬૬}થી આ
 સૃષ્ટીનું પેદાયશનું મુળ જે સ્તોત યસ્ત^{૬૭}થી મુસ્તસલાએ
 કુયમ^{૬૮}ની અંદર જે ચાર આક્ષીઆનો^{૬૯} યાને અરબા અનાસરો^{૬૯}
 જણાયલા છે,—યાને આતશ,^{૭૦} બાદ,^{૭૦} આબ^{૭૦} અને ખાક,^{૭૦}—
 તેમાં આદર વાજસ્ત,^{૭૧} આદર ઉરવાજસ્ત^{૭૨} અને આદર
 સ્પેનીસ્ત^{૭૩}માં સ્તોત^{૭૪} મુનતઇ^{૭૫} થઇને મવાલીદે સલાસી^{૭૫}
 યાને આ ખનીરથબામી^{૬૫} ઉપરનાં ત્રણ ફરજ^{૭૬}દો^{૭૫}—જમાદાત,^{૭૬}
 નબાદાત^{૭૬} અને હયવાનાત^{૭૬}—જેમા ઉપલા બે^{૭૭}, આલા^{૭૮},
 અદના^{૭૮} અને ચાના^{૭૮} દરજ્જાથી ભરપુર થયલા છે અને નીચલા
 એકથી બે નુકતા જે વહેંચાઇ ગયલા છે—જે મુતલક^{૭૯} અને નાતેકા^{૮૦}
 છે—તે નાતેકાની અંદર આતરે દારા,^{૮૧} આતરે નૈરયોસંઘડ,^{૮૨}
 આતરે ખોરેહ,^{૮૩} અને આતરે ફરાહ^{૮૪}—જે આ કુન્યાની
 અંદર જે દરેક વૃક્ષની કારદાની^{૮૫} ચાલુ રહેલી છે તે કારદાનીનો
 ઇન્કાલ^{૮૬} લાવવાને વાસ્તે સરોશ યજ્ઞની તુફલથી અને અષ^{૮૭}
 અને વોહુમનંઘહના^{૮૮} દબેન^{૮૯}થી ઉપલા મજકુર ચાર આતરો^{૯૦}
 ની મારેફતથી હોરમજ્ઞની વૃક્ષ કરવાની ઇચ્છાથી જે બેપણાંને
 કાયદે આ સૃષ્ટીની ખાસ્તર^{૯૧} જે બેપણાંમાં મસ્ત^{૯૨} થઇને
 ગોમ્બ^{૯૩} રહેલી છે તે અસરે તારીકી^{૯૪}ને અસરે રોશની^{૯૫}ની
 અંદર ઉપલા સીલસીલાથી અશોનાંમ કવશી^{૯૫}નો દરજ્જો
 ધરાવીને જે દરેક જીરમમાંથી ઉરવાન કુદરતના પ્રગટીકરણના કાયદા-
 થી જે બેરેજસ્ત^{૯૬} જીરમની અંદર આવીને જે ચલડતા મરતબાનું
 આબેદપણું^{૯૭} અથવા સાલેકપણું^{૯૭} હાંસેલ કરે છે એવાં હાંસેલ્યાતી
 સમેત^{૯૮} ઉરવાનોથી આપણાં ઉક્તાન^{૯૯}ના દરેક સ્વાન્યા^{૧૦૦}એ
 સ્વાન્યાના નક્સ^{૧૦૧}ની અંદર જે અસરે તારીકીને અસરે
 રોશનીમાં ફેરવવાની જે શક્તી વ્યાપી રહેલી છે, અને જે શક્તીના
 ઇન્કાલ^{૧૦૨} તરીકે પાછી આ સૃષ્ટિ યાને ખનીરથબામીના “નક્સે
 મવાલીદા”^{૧૦૩}થી દરેક પેદાયશના આતરો^{૧૦૪} સીલસીલાબંધ યાને
 આતરે સ્પેનીસ્તથી આતરે ઉરવાજસ્તમાં, આતરે ઉરવાજસ્તમાંથી
 આતરે વાજસ્તમાં, અને આતરે વાજસ્તમાંથી આતરે મીના કરકો-

માં, અને આતરે મીનો કરકોમાંથી આતરે તનજીલી^{૧૦૫} આતરે
 યુરજન મેહરમાં, અને તનજીલી આતરે યુરજન મેહરમાંથી તન-
 જીલી આતરે^{૧૦૫} પુરદાદમાં, અને તનજીલી આતરે પુરદાદમાંથી
 તનજીલી^{૧૦૫} આતરે ગુશરપમાં, અને તનજીલી આતરે ગુશરપમાંથી
 તુરફ^{૧૦૫} દરજીના આતરે યુરજન મેહરમાં, અને તુરફ દરજી-
 ના આતરે યુરજન મેહરમાંથી તુરફ^{૧૦૫} દરજીના આતરે ગુશરપમાં,
 અને તુરફ દરજીના આતરે ગુશરપમાંથી ખાલેસ^{૧૦૬} મુકવી^{૧૦૭}
 આતરે ક્રોબામાં, અને ખાલેસ મુકવી આતરે ક્રોબાની મારેફતથી
 તુરફ^{૧૦૫} આતરે પુરદાદ યાને સમેતે-અહુનવર^{૧૦૮}માં, અને
 આતરે પુરદાદમાંથી મુનતઇ થઇને આતરે બેરેજ-સર્વધહુ અને આગ્રો
 અહુરહે મળદાઓ પુઝના મુસ્તસલાએ અવલ^{૧૦૯}ની અંદર ઉરવાન
 ગયર-હાવીયત^{૧૧૦}થી જે અક્લ^{૧૧૧}માં દાખલ થાય છે,—
 અને શાખા-એ-ફયમ^{૧૧૨}થી આતશે વોહુ-ફ્યાંન^{૧૧૩}ના બે મર-
 તબાથી યાને હવાનાતે મુતલક^{૧૧૪}થી હવાનાતે નાતેકા^{૧૧૫}ની
 અંદર, અને હવાને નાતેકામાંથી મરકજ વરજમી^{૧૧૬}ની મારફતે
 દાદારે ગેહાંન દીન^{૧૧૭}માં દાખલ થઇ, અને દાદારે ગેહાંન
 દીનમાંથી કેશ્વર^{૧૧૮} વોહુ-બરસ્તી^{૧૧૯}માં દાખલ થઇ, અને
 કેશ્વર વોહુ બરસ્તીમાંથી કેશ્વર વોહુ-બરસ્તી^{૧૨૦}માં દાખલ
 થઇ, અને કેશ્વર વોહુ-બરસ્તીમાંથી કેશ્વરે અરેજહી^{૧૨૧}માં
 દાખલ થઇ, અને કેશ્વરે અરેજહીમાંથી કેશ્વરે સવહી^{૧૨૨}માં અને
 કેશ્વરે સવહીમાંથી કેશ્વરે કદદફુ^{૧૨૩}માં દાખલ થઇ, અને કેશ્વરે
 કદદફુમાંથી કેશ્વરે વીદદફુ^{૧૨૪}માં દાખલ થઇ, અને બેરેજસ્ત
 બરજસી જરમ^{૧૨૫}ની મારેફતથી ખએતવદથ^{૧૨૬} થઇ, દરેક ઉરવાનો
 ઉપર જણાવેલા દરેક તનજીલી અને તુરફ આદરો^{૧૨૭}ની
 અંદરથી દાખલ થઇ, કે જે તનાસુલી નવમાં આસ્માનની
 ઉપર ગયર-હાવીયત^{૧૨૮}ના ઉરવાનો અક્લમાં^{૧૨૯} દાખલ થઇ અને
 જ્યાંથી પાછી નુકતાએ અવલ^{૧૩૦}ની સૃષ્ટિ પાછી પેદા થાય છે તે
 મરકજને “ફશો-મદે અવલ યાને કુદયાતી” (Collective)
 કરીને કહેવામાં આવે છે.

અને “ક્રશો-ગદૈ જીવવાવી” ઇલેમ કનૂમમાં વખણે વખણ-
 રાંન રખગો અશો સ્પીતમાન નરથોસ્ત સાહેબે એમ જાહેર કીધું છે કે
 દરેક ઉરવાન-ઇ-નાતેકા^{૧૩૯}એ પોતીકી જીરમના તખક્કા પ્રમાણે
 અને પ્રગટીકરણના કાયદાથી આગલ વધીને બેરેજસ્ત જીરમની અંદર
 દાખલ થઇને જ્યારે અએત્વદથ થાય છે તે અએત્વદથ થવાની
 તરીકેતો જે આદમોથી પોતપોતીકા જીરમનાં પ્રમાણ પ્રમાણે પળાતી
 આવેલી છે તેનાં ઇન્કાલ તરીકે આએ ખનીરથ બામીની ઉપર
 અધ-વહીસ્ત^{૧૩૦}ના કાયદાથી યાને રાદી વ્યવસ્થા^{૧૩૧}ના કાયદાથી જે
 વ્યવસ્થા કરીને જે ઉપર જણાવેલી તનાસુલી શક્તીઓ^{૧૩૨}માંની છેલ્લી
 શક્તી જેને “જે.ર”^{૧૩૨} કરીને કહેવામાં આવે છે તે “જે.ર”
 લઇને યાને તેવી શક્તી બરપા કરીને, જે આએ સૃષ્ટીની રચનાની
 અંદર ખનીરથ બામીની પેદાયશ કરવાને વાસ્તે જે ઉપરનાં આસ્માના
 જે એકએકની ગરદેશ^{૧૩૩}થી જે દૈર^{૧૩૪} અને દંવાર^{૧૩૫} કરી
 રહેલાં છે, તેમજ નીચેના ખનીરથ બામીપરના નાતેકાઓ^{૧૩૬} જે
 “અઇપી”^{૧૩૭} અને “પઇરી”^{૧૩૮} કુદરતના નીર્માણ કીધેલાં
 મરકબ^{૧૩૯}માં બાંધી રહેલા છે તે બંધારણનાં ઇન્કાલની અંદર
 ખનીરથ બામીપરના આબેદો^{૧૪૦} અને સાલેકો^{૧૪૦} પોતીકા
 દો દસ્ત બસ્તા^{૧૪૧} કરીને, જે વોહુ-ચીમ્ર^{૧૪૨} ઉપર જણાવેલાં
 દૈર અને દંવારથી જરેહુ-વરકશ^{૧૪૩}, જરેહુ કાકદ^{૧૪૪} અને
 જરેહુ-પુઇતીક^{૧૪૫}માંથી તે ચીમ્રને પસાર કરાવીને આએ ખનીરથ-
 બામીની ઉપર તે ચીમ્રોને પોતીકા કેશાશ^{૧૪૬}માં લઇ જે કુદરતના
 ઇન્સાફ અને હદ જે રાદી મુનતઇ^{૧૪૭} થયેલાં છે, તેમાં પોતે દરેક
 યજદી શક્તીઓની સાથે “યજમઇદે”^{૧૪૮} થઇ યાને
 એકતાન થઇ, “અએબ્જે—નીમુ”^{૧૪૯} હાંસેલ કરે છે, કે જે
 હાંસેલ કીધાથી તગીની સાથે જોડાઇને જે ઉરવાન-ઇ-નાતેકા
 આ ઉપર જણાવેલી સીલસીલાબંધ કારદાનીથી બીજા નાતેકાઓને
 તેનો ઇન્કાલ આપી પોતે ઇન્કાલ લઇને જે પોતીકા ઉરવાનને
 કુદરતનાં નેમનાં મરકબ ઉપર આગલ વધવાને વાસ્તે જે તખક્કા-
 પર પોતે જોડો રહે છે તે તખક્કાના વખતને પણ “ક્રશો-ગદૈ
 જીવવાવી” (Individual) કહેવામાં આવે છે.

ફરો-ગદ

તેથીજ આ અંકમાં બહાર મુખડાપર આપેલાં ચીત્રની અંદર એક આખેદ પૃથ્વીની ઉપર પોતીકા દમ્બેનની અંદર મીના મારેસ્પંદ^{૧૫૦} ની મારેસ્પંદમાં રહીને બધી રાદી વ્યવસ્થા ઉપર જણાવેલી કરીને ઉપર લખ્યા પ્રમાણે અષ-ચીત્ર^{૧૫૧} અને વૉલ્ડુ-ચીત્ર^{૧૫૨} નીચે ઉતારીને આ કુન્યાની દરેક પેદાયશને “અસરે રોશની”ના હોશમાં રાખીને દરેક પેદાયશને એકએકમાં ‘યજ્ઞમધદે’ યાને એકતાન કરે છે—યાને દરેક જાનવરો—ખરફૂંસી^{૧૫૩} યા ગોસ્પંદી^{૧૫૪}—બધાંને એકસરખાં રાખે છે તેના લાસ ઉપલાં ચીત્રમાં આપવામાં આવ્યો છે.

અને જે ઉપલાં ચીત્રની અંદર જે બરજસી સૈયારા^{૧૫૩}ની આકૃતિ દેખાડેલી છે તે બરજસી સૈયારા હમેશાં “અસરે રોશની” ના ઇન્કાલ તરીકે ખાલેસી^{૧૫૩}માં મુકરર થયેલા છે, અને જે ક્યવાની સૈયારાની આકૃતિ દેખાડવામાં આવી છે તે સૈયારો સ્તોતના જમીલા^{૧૫૪}ની ઉપર મુકરર થયેલા છે, અને જે હાસેમી સૈયારાની આકૃતિ દેખાડવામાં આવી છે તે સૈયારા ક્ષત્ર-વધૃય^{૧૫૫}ની શક્તિ ઉપર હમેશાં મુકરર થયેલા છે, અને જે નાહીદ સયારાની આકૃતિ ઉપલા ચીત્રમાં દેખાડવામાં આવી છે તે સયારા ક્ષત્ર-વધૃય^{૧૫૫}ની તુફેલથી ગોસ્પંદી તેવીધી^{૧૫૬}ની ઉપર મુકરર થયેલા છે, અને જે અતારદ સૈયારાની જે આકૃતિ દેખાડેલી છે તે સૈયારા “મુન્તેજઝ”^{૧૫૭} યાને ઉપલો દરેક સૈયારો જે જે કારદાનીપર મુકરર થયેલા છે તે દરેકની અસર લઈ શકે છે, અને ઉપલાં ચીત્રની અંદર ખુર સૈયારાની જે આકૃતિ દેખાડેલી છે તે દરેક સૈયારાના દબ્બાર અને ગરદેશથી જે પ્રવાહ ઉત્પન્ન થાય તે પ્રવાહને પોતીકાની “મેગને-ટાઇઝ”^{૧૫૮} કરવાની ઉપર મુકરર થયેલા છે, અને જે દમ્બે^{૧૫૯} સૈયારાની આકૃતિ આપેલી છે જેની અંદરથી અષ-ચીત્ર^{૧૬૦} અને વૉલ્ડુ-ચીત્ર^{૧૬૦} નીકળે છે કે જે ઉપલા દરેક સૈયારાઓ એકએક સાથે દબ્બાર અને ગરદેશ કરી રહેલા છે તેના પ્રવાહ જે ખોરશેદ યજ્ઞ મેગનેટાઇઝ કરી રહીને જે નીચેના દમ્બેને આપે છે તે દમ્બે પેલા મેગનેટાઇઝ કીધેલા પ્રવાહોની અંદરથી કુદરતના પ્રગટીકરણને કાયદે કેશાશના પરીણામે મહડતી ઉતરતી અસ્પંદી^{૧૬૧}ની અંદર

જે ચીઝ બહાર આપે છે તે પેલા પૃથ્વીપરના ઉભેલા આબેદો અને સાલેકો લઈને આખે પૃથ્વીની ઉપરની ‘વયુ-ઉપર-કધ’^{૧૯૨}’ યાને વાતાવરણની અંદર પોતીકી ઉપર લખ્યા પ્રમાણેની મેળવેલી જરની શક્તીથી વાતાવરણની ગોમેજગી^{૧૯૩}ને ફેરવીને તધગી^{૧૯૩}માં લાવે છે, જે તધગીમાંથી મેહેરના સાત તબક્કા^{૧૯૪}માંથી જે સ્વા^{૧૯૪} યાને કીરણો પસાર થઈને જે સાલેકો અને આબેદોની અધધી અને પધરીની અંદરથી આરપાર આવીને યાને Penetrate થઈને આ ખનીરથ બામીની’ ઉપર કુદરતનો અચુક “મોઅદલ”^{૧૯૬} અને “મોહુફ”^{૧૯૬} યાને ‘ધન્સાફની જમા’^{૧૯૭} અને ‘હુદની જમા’ નો ધન્સાલ વ્યાપી રહે છે ત્યારેજ દરેક હેવાને મુતલક યા હેવાને નાતેકાની તેવીષી ખરફ્સીમાંથી ફેરવઈને ગોસ્પંદીમાં બરપા થાય છે, તેથીજ આ ખનીરથ બામીની ઉપર “ફશો-ગદે” જીજવાવી” નો અમલ ફેલાઈને રાજ કરે છે.

ઊપર આપેલાં “ફ્રશો-ગર્દની તાવીલ”નાં લખાણની

આંકડાવાર નોટ :

એક ખુલ્લો.

“ફ્રશો-ગર્દની તાવીલ” (“તાવીલ” એટલે બારીક ઊંડાણ સાયન્ટીફિક સમજણ) એ સથાળા તળે જરથોસ્તી ઇલ્લે દનૂષના જ્ઞાનવંત ઊસ્તાદ સાહેબ બેહેરામશાહ નવરોજી શરાશ તરજથી જે મૌધી ઊમદા અને દીની ઇલ્લશથી બરપુર આર્ટિકલ આ અંકમાં ઊપર પ્રગટ કરવામાં આવી છે, તેમાં જે જે શબ્દો ઊપર આંકડાઓ આપ્યા છે, તે શબ્દોની બધી જગીને આશરે ૧૧૭ “આંકડાવાર નોટ” સરળ એપારતમાં ફેરવે કાઢવામાં આવી છે, જેથી જરથોસ્તી ઇલ્લે દનૂષના એક સામ્યા ખતીલા દીલસુઝ અબ્યાસીને ઊપનાં લખાણની બાબદ તુલોતવીલ વીગતવાર સમજવામાં ઘણી સહેલાઈ થઈ શકશે એવી આશા રાખવામાં આવે છે જે દરેક વાચનાર ધીરજ રાખી, શરૂઆતમાં ઊપર આપેલી અમારી અધીપતીની નોંધમાં જણાવ્યા મુજબ અમલ કરી, લખાણમાં આવતા દરેક દરેક શબ્દની નોટ પહેલે નોંધે ગોખી, ફરીફરીથી આ લખાણને લાઘને લાઘનનો અભ્યાસ કરશે તો ખરચીત આ બીકટ બાબદ આસ્તે આસ્તે સહેલ થવા પામશે, એમ અમે અનુભવથી કહીએ છીએ.

વળી આ બધી “આંકડાવાર નોટ,” ભવીષમાં ફ્રશો-ગર્દ આપા-ન્યાંમાં જરથોસ્તી ઇલ્લે દનૂષને લગતી જેબી બાબદો ખુદાની મેહેરબાનીથી આવવા પામે તેની એક સત્તાવાર “ઈલ્લે દનૂષ—ફ્રશુંગ” (પાને Dictionary=શબ્દકોષ) તરીકે પણ બહુ કામ લાગશે, અને ભવીષનાં લખાણોમાં ચોક્કસ બોલની સમજણ માટે અમે જ્યારે આ પ્રમાણે લખાણ આપીશું કે ‘જુએ ફ્રશો-ગર્દ પુ. ૫, અંક ૧, નોટ ૧ લી કે ૧૧૬ મી વીગેરે,” ત્યારે તે વખતે આ ઠેકાણે જોઈ લેવાની વાચનારને અરજ કરવામાં આવે છે. આથી જે શબ્દો જરથોસ્તી ઇલ્લે દનૂષના ખાસ લોગતો (Technical terms) છે તે ઘડી ઘડી જ્યારેબી આવશે ત્યારે તેની લખાણ તુલોતવીલ સમજણ દરેક અંક વખતે પ્રગટ કરી ફ્રશો-ગર્દના સશ ઘડી ઘડી ચોકવાની આ રૂઠીને લીધે જરૂર રહેશે નહિ. તેટલા માટે, દરેક વાચનારને ફ્રશો-ગર્દના પુસ્તકોની સંપૂર્ણ શાઈલ બંધાવી રાખવા ઊપર આ તકે જ્ઞાનપૂર્વક ધ્યાન બેંચવામાં આવે છે.

વળી, ફેરલાક શરસીના શરૂઆતના અભ્યાસીને જણીતા ઘણા સહેલા શબ્દોના અર્થનો પણ આ “આંકડાવાર નોટ”માં અમે સમાવેશ

કર્થો છે, જેથી શરસી બાપા જેવી આપણી અસલી ચીટી માદર જપ્પાનથી તદન બેનસીય રહેલા શખ્સો પણ ચાહે તો બિપલી આર્ટીકલ તેની બની શકતી સપુર્ણતાના બિકલાવી તથા ગૃહણ કરી શકે એજ સખ્યથી, બિપલાં લખાણમાં જે રસીલી શરસી વાક્ય-રચના (Persian Construction & Idiom) આવી ગઈ છે તેવાં આખાં વાક્યના વાક્યો પણ “નોટ”ના સખળવવાને અમેએ બનતુ કયું છે દાખલા તરીકે, નોટ નં. ૧૪ ની અંદર “જેઓ વસીલે-સરોશથી” એ વાક્યનો ખુલાસો એમ આપ્યો છે કે “જેઓ (યાને સોપા-વરેજ સર્જ્યાન) ના સરોશના વસીલાથી” “વસીલે-સરોશ”ના “સરોશ” શબ્દ છટ્ટી વિભક્તીમાં છે, કારણ કે તેની આગ-મચના “વસીલે” શબ્દના “લે” ની અંદર શરસી છટ્ટી વિભક્તીના “છ” પ્રત્યય શરસી વ્યાક્રણ ખુબ્બ આવી ગયો છે, અને “વસીલે-સરોશ” એટલે “સરોશનો વસીલો” એમ સમજવું. એજ પ્રકારની શરસી વાક્ય-રચના નોટ નં. ૧૮, નં. ૩૬ થી ૪૪, નં. ૪૬, નં. ૫૨, નં. ૧૨૬ માં સખળવવામાં આવી છે એ બિપરાત, બીજી તરેફની વાક્ય-રચના પણ બનતાં સુધી સખળવવામાં આવી છે

બી, બિપલા લખાણમાં નવેનવ આસ્થાનેને લગતી સુષ્ટી-રચનાનું જે ટુંક અસરકારક બ્યાન આવે છે તેને વધારે ખાલાસેવાર અને વાચનાર ગોખી શકે તેમ સખળવવા માટે, એક સુંદર બિ આણકારક આર્ટી કોડા રૂપે નોટ નં. ૪૫ થી નં. ૬૫ સાથે આપવામાં આવ્યો છે, જે માટે પણ અમે જ્ઞાનવંત બિસ્તાદ સાહેબનો બિપકાર માન્યે છીએ.

સેવટે, આ બિપરથી અમારા કદરદાન વાંચનારાઓ જોઈ શકશે કે તેઓને આવી રીતનું બિમદા જરથોસ્તી ઇલેમે-દનૂમનું જ્ઞાન સપાદન કરવામાં કેટલી બધી સગવડ, સવળતા તથા સેહેલાઈ ફરીશ-ગદ પોતાના ખુદાની મેહેરબાનીથી કરી આપવા તત્તર છે. હવે નોટ આકડાવાર આપીશ :

૧. હુકીકત ; મારેફત—

જરથોસ્તી ઇલેમે દનૂમમાં “ઇલમ” ની દરેક શાખાના જે ચાર મોટા વીભાગો કરવામાં આવ્યા છે તે ચાર વીભાગોના નામે આ પ્રમાણે છે :—

૧. તરીકત યાને રસ્તો (procedure) એટલે કે શરૂઆતના દરેક આયદને લગતા કાયદાઓનો જમીલો યાને સમ્રહ

૨. મારેફત યાને મદદ આપનાર (agency) એટલે કે સહિ રચનામાં જે સીલસીલા યાને ચાલુ સંબંધોનો કાયદો કાય કરે છે તેના ઇલાખી એક બીજ બીજની મદદ યાને ચારેશથી પોતાની ખીશ્કારી

બાળવી આગળ વધી શકે છે, અને આવી મદદ યાને મારેશ્વરને લગતા કામદાઓનો સંગ્રહ “મારેશ્વર” તરીકે ઓળખાય છે.

૩. હકીકત યાને સત્યાઈ (the Truth) એટલે કે કોઈપણ બાબતમાં “તરીકત” તથા “મારેશ્વર” વાપરીને જેથી કંઈ હાસલ કરવામાં આવે, જેથી સત્યાઈનો સરસોક તેહસીલ થવા પામે તે “હકીકત” તરીકે ઓળખાય છે.

૪. વહેદાન્યત યાને એકપતા (the One Point) એટલે કે કોઈપણ બાબતમાં જે સૌથી ઉદ્ધાગા ઉછી એક નેમ રાખવામાં આવી હોય કે જેને ખાતર “તરીકત”, “મારેશ્વર” તથા “હકીકત” જાણવાની જરૂર પડી હોય તે સેવરની નેમનુ મરકજ “વહેદાન્યત” તરીકે ઓળખાય છે.

આ ચારે શબ્દો હવેશાં ઇત્તમની દરેક શાખા તથા પેઠા શાખામાં તથા અન્યનાં પોતપોતાના જુદા જુદા મરતબા પ્રમાણેની મુસદ યાને અર્થ (connotation) ધરાવે છે.

૧. અષાઢિનાંમ ફવષી—

સૃષ્ટિરચનામાં જે બધી આણુદીક શક્તિઓ વૃદ્ધિને માટે ખીરકારી બાળવી રહી છે, તે શક્તિઓનાનો એક વર્ગ “અષાઢિનાંમ ફવષી” તરીકે ઓળખાય છે, અને આ “અષાઢિનાંમ ફવષી” ને લગતાં ઊરવનો, તમાચ પેદાયશને વૃદ્ધિની લાઈનમાં આણુ મદદ કરવાને માટે પ્રવાહો પહોંચાડયા કરે છે. એ “અષાઢિનાંમ ફવષી” ને લગતી ખીરકારીનુ બ્યાન ઘણે ભાગે “ફવરદીન ચરત” થાં રમજમાં આપવામાં આવેલું છે તમાચ ઊરવનોના જે ચાર દરજ્જા જરથોસ્તી ઇદરે ફનૂમમાં સમજવવામાં આવેલા છે, અને જેઓના અવસ્તા નામ—“નબાનજ-દોસ્તનાંમ ફવષીનાચ”, “પઓહરયો-દકઓષનાંમ ફવષીનાંમ”, “અથોનાચ ફવષીનાંમ” (એ લોગતની સમજણ માટે જુઓ નોટ નં ૦ ૬૪), તથા “અષાઢિનાચ ફવષીનાચ”, તરીકે જણાવેલાં છે, તેમાંનો એક દરજ્જો “અષાઢિનાચ ફવષી” બતાવે છે.

૨. અમશાસ્પંદ, મીનો દઓ, ફરોખ, ચજ્જ—

મીનોઈ તથા મુરાની આલમની ચહડ ઉતર અનુકંચી મરતબાની મહાન હોશદાર શક્તિઓ, કે જેઓ કુલ કુદરતનો કારોબાર ચલાવવામાં ભાગ લે છે. આપણા ત્રીશે રોજનાં નામે એ બધી શક્તિઓ ઊપરથી આપવામાં આવેલાં છે, અને તે દરેકના દરજ્જા મુજબ અમશાસ્પંદ, મીનો, દઓ, ફરોખ કે યજ્જને એલકાય લાગુ પાડવામાં આવે છે.

૪. છરમ—

રોશનીના ગોળો, જે દરેક સાતે આસ્થાનો ઊપર કાર્ય કરતું ગુરુત્વ મગજના યાને જરૂરો છે. આ સાતે આસ્થાનોની છરમનાં નામ ચાટે, જુઓ નોટ નં ૦ ૪૫ થી નં ૦ ૬૫ માં આપેલો ચાર્ટ.

૫. છરમના ગાથાઓ—

કુદરતને અચૂક કાયદે, ઊરવન જીનોઈ આલમમાંથી “અયદાદ” યાને સંખ્યાને કાયદે ૨૭ વીભાગો થઈને પછી તેના ૭૨૬ વીભાગો થઈને જ્યારે અસંખ્ય વીભાગો થતા જઈ “નીસ્તી” ની આલમો તરફ ઊતરે છે, તે વખતે જે ઊરવનો દરેક છરમની અંદર પોતાના લાયક સ્તોત, તથા જરવાન તથા ઊરના સરથોડને લીધે તે છરમના દુષ્ટતા યાને દાખલ થાય છે, તે ઊરવનોમાંનું પેશ યાને સહીથી આગળ વધેલું ઊરવાન દરેક છરમના સાહેબ યાને દરેક છરમના “ગાથા” તરીકે ઓળખાય છે.

૬. તનાસુલી—

આહુ અણુદીક સંખ્યકથી જોડાયેલા (continued).

૭. જુદ્દત—

હમકાર યાને સાથે મળીને કાર્ય કરનાર (co-operator)

૮. આહુ—

Lit. દીનનો સરદાર

રતુ—

Lit. હુનિયાનો સરદાર

અનીરથ બામીના આહુ અને રતુ—

વખ્શરે વખ્શરાંન અથો સ્પીતજાન જરથોસ્ત સાહેબ.

૯. તુરૂલ—

વસીલો, સીલસીલો (Vice-authority)

૧૦. સતુશી—

જરાતોસ્ત સાહેબના જમાના પછી જે લાખો વખત સુધી આંધા-ધુધી બાપી રહેલી હતી અને આસ્થાગો ઘણા વધી પડેલા હતા, તેઓ સમજાવેલા નહીં સમજાયાથી સાસાને અવલના જમાનામાં જે તે વખતના મોટા સ્તુરાન દસ્તુર સાહેબ સતુશી કરીને કહેવાતા હતા તેવણે પોતાના પચ્ચેગામ્યર સાહેબના વસીલાથી જે ‘આનેલી તોર’ યાને પોતાની અચ્છત્પાતી શક્તિની ઊપર દીનને આરાધતે કીધી તે દસ્તુર સાહેબનું નામ સતુશી.

૧૧. આદરણ્ય આરેસપંદ.

દસ્તુરાંન દસ્તુર આદરણ્ય આરેસપંદ સાસાની શાહનશાહતના વખતમાં એક મોટા આપેદ યાને પરહેઝગાર દસ્તુર હતા. જરથોસ્તી ધર્મ પરાગદે થયા પછી એકથી અનેકવાર તેને પાછો સજીવન કરવામાં આવ્યો હતો, અને આવા દીનને તાલ કરનારા આપેદ સાહેબોમાંના એક દસ્તુર આદરણ્ય હતા, અને તેવણુ “રદ” યાને દીનના સરદાર તથા “રાઈનીદાર” યાને દીનને પાછો આરાસ્તે કરનાર તરીકે પહેલવી જાણનામાં જોળખાયેલા છે જે તમામ અવસ્તા જાણનાના ભણતરો વહીદાદ, યજ્ઞો, ગાથા, ઇજ્જને, વીસ્પરદ, વગેરે છે તે તમામ વપ્શ્વરે વપ્શ્વરાન રમજગો અથો જરાતોસ્ત સાહેબના પોતાના “મીઝ” ના કલામોના ૨૧ ગુસ્કમાં રચાયેલાં ભણતરોમાંના બચી રહેલા છે, અને જે તમામ પાજદ ભણતરો જેવા કે “પતેત પથેમાની”, “આરસીન”, નીરગો, દુવાઓ વગેરે હાલ આપણી પાસે છે, તે પાજદ ભણતરો દસ્તુર આદરણ્ય આરેસપંદ જેવણુ જરથોસ્તી દએનના ઊંચુલ્યાતી “મીઝ” તથા “સ્તોત” ના કાયદાની સમજણ કરાવનાર હતા, તેવણે તે “મીઝ” ના “સ્તોત” ના કાયદાને આધારે આ બધા પાજદ ભણતરો રચી આપેલા છે એ પાજદ ભણતરોની મુખ્ય મુખી તેમાં સમાવેલા મીઝ યાને “વિચાર” ના જોશમાં રહેલી છે, અને અસલ અવસ્તા બદલીમાં જ્યાં જ્યાં ખાસ મીઝ કરવાનો કાયદો હતો ત્યાં ત્યાં પાજદ ભણતરો મુકી આપીને દસ્તુર આદરણ્ય આરેસપંદ ભવિષ્યની ઓલાદ માટે ધણીજ કીચતી સેવા બજાવી છે આ દસ્તુરાન દસ્તુર સાહેબ પોતે અથોઈ પરહેઝગારીમાં પોતાના મરતબા મુજબ ઘણા આગળ વધેલા હતા, અને તેથી તેવણુ સાહેબમાં કુદરત તરફથી બેશારત પામવાની શક્તિ તથા બીજા જોજોળ બતાવે એવી શક્તિઓ ખીલેલી હતી તેવણુ સાહેબે ઘણાં પહેલવી લખાણો પણ કર્યા હતા, અને તેમાંના બે લખાણો “અદરજ-ઈ-આદરણ્ય આરેસપંદાન” તથા “પદનાજે-ઈ-આદરણ્ય આરેસપંદ” ઘણા જાણીતાં છે જરથોસ્તી દએનમાં “મીઝ” બદલી તેમજ દરેક બાબદમાં ધણીજ અગત્યનો ભાગ બજાવે છે, અને મીઝના કાયદાને આધારે હાસમી જમાનામાં મીઝ ચીરવાઈ જવાને લીધે તે અસલ મીઝ સાચવી રાખવાની મતલબથી મીઝને મુકાબલે “પતેત પથેમાની” તથા પાજદ ભાષામાં બીજાં વાકયો, નીરંગો વગેરે રચીને અસલ દીનના મીઝને ટકાવીને પહેલવહેલાં સામેત કરવાની શરૂઆત કરનાર સાહેબ દસ્તુર આદરણ્ય હતા એ દસ્તુર સાહેબે જે ઘણા જોજોળ બતાવ્યા હતા તેમાં પોતાની છાતી ઉપર પીગળાવેલું કાંસું રેડીને લોકોના વાચારો જરથોસ્તી દીન ઉપર સામેત કદમ કરી આપ્યા હતા તે વાત દરેક પહેલવી અભ્યાસીને ઘણી જાણીતી છે જે દસ્તુરી બરશ્તુમ લેતી વખતે એક યથોજદામ્રેગર મોમેદને આપવામાં આવે છે તે દસ્તુરીમાં અથો સ્પીતમાન જરાતોસ્ત સાહેબના નામ પછી “અદસ્તુરી-ઈ-આદરણ્ય આરેસપંદ” એમ દસ્તુર આદરણ્ય સાહેબના નામથીથી દસ્તુરી

લેવામાં આવે છે, કારણકે જરથોસ્તી દંએનને પાછી સજવન કરનાર મહાન આબિદ સાહેબ તેવણ હતા.

૧૨. તન્મસુલીમાં—

આણુ સીલસીલામાં

૧૩. સોષા-વરેજ મજ્બાન—

હાલી જમાનના દીનના દરેક ગુકતાએની પાસ્યાની કરનારા ગોઈનશીન રહેલા સાહેબ જે મોળાના એવણ સાહેબ વડા છે તે સાહેબ-દેલાન છે, કારણકે હાલના જમાનામાં તે લોકો “દેલ” પર મુસ્તકીચ કાપુ રાખનારા હોવાથી તેઓ “સાહેબ-દેલ” ગણાય છે.

૧૪. જેઓ વસીલે-સરોશથી—

યાને જેઓના સરોશના વસીલાથી યાને ગુણથી

૧૫. વખશુરે વખશુરાંન—

પેગામયરોના પેગામયર ૮૧,૦૦૦ વરસના એક “જૂરવાનહે દરેગો-ખદતહે” (જુઓ નોટ નં ૦ ૩૩) ચાં શકત એકજ વખશુરે વખશુરાંન સાહેબ થઈ શકે છે

૧૬. હાલી—

હાલના વખત (present time) ના.

૧૭. જાયનશીનો.

જગ્યા લેનારા (successors).

૧૮. સરશેક-ઈ-અપ-ખાઓ, અરમે-ખાઓ, અખનો-

ખાઓ, એરેજોઈશ-ખાઓ.

સરશેક એટલે અક

જરથોસ્તી દંએનમાં જરથોસ્તી ઇત્ને દ્નૂમ પ્રમાણે ચાર “ખાઓ” યાને ધર્મના મુળ જણાવવામાં આવેલા છે. આમાંના ત્રણ ‘અરમે-ખાઓ’, ‘અખનો-ખાઓ’ ને ‘એરેજોઈશ-ખાઓ’—દરેક બીજા ધર્મનાં મૂળ તરીકે પોતપોતાના મરતયા મુજબ હોય છે. પણ “અપહે-ખાઓ” યાને અપોઈનું મુળ શકત જરથોસ્તી દંએનનુંજ પોતાનું છે આ ‘અપહે ખાઓ’ હોવાને લીધે જ જરથોસ્તી દંએનમાં તમામ ૭૨ મરતયાની અપોઈને લગતા બારીક શ્રમાનો આપવામાં આવેલાં છે.

અરમે-ખાઓ—યાને આરમાને લગતું મૂળ. એ બાપર જણાવેલા ચાર “ખાઓ” માનું એક છે, અને દરેક બીજા ધર્મના પોતપોતાના મરતયામાં “અરમે-ખાઓ” ની અસર રહેલી હોય છે.

અબ્નો-ખાઓ—યાને જરમનું મુળ ઝેખી ચાર “ખાઓ”-
માંનું એક છે, અને દરેક જુદા જુદા ધર્મોના જે જુદી જુદી ખાસ્યતો
પાતપાતાના મરતખામાં રહેલી છે તેનું ખાસ કારણ તે તે ધર્મને લગતી
જરમના “અબ્નો-ખાઓ” ને લીધે છે

ઝેરેજોઈશ-ખાઓ—યાને સમ્યાઈનું મુળ. ઝેખી ઊપલા ચાર
“ખાઓ” માંનું એક છે, પણ જરથોશ્તી દઝેનના “ઝેરેજોઈશ-
ખાઓ” ના જે બે મરતખા છે તેમાંનો અવલ યાને ચહડતો પડેલો
મરતખો અમલમાં મુકવાનું ખાસ જરમાન છે યાને ‘સમ્યાઈને ખાતર
સમ્યાઈ’નો કાયદો પાળવા જણાવ્યું છે, જ્યારે બીજા ધર્મોમાં ફક્ત દુપમ
યાને ઊતરતા મરતખાનો ‘ઝેરેજોઈશ-ખાઓ’ યાને ફક્ત સમ્યાઈ
શીખવવામાં આવી છે

૧૮. જેઓ દરેક સરશોક-ઈ-અપ-ખાઓ . . . . . તુફેલથો.

યાને જેઓ દરેકના ‘અપ-ખાઓ, અસ્તો-ખાઓ, અબ્નો-ખાઓ
તેજ અહડયાતા મરતખાના ઝેરેજોઈશ-ખાઓ, નો જે સરશોક પડેલો
છે તેના સીલસીલાને લીધે.

૧૯. તેહદરયાત—

આગળ વધવું (progress), વૃદ્ધિની ક્રીયા

૨૦. હુકીર—

નાચીજ, સેવક.

૨૧. ફરેશ-ગદૈ—

એ અવસ્તામાં આતશ ન્યાએશ તથા બીજાં જાણતરોમાં આવતા
“ફરેશ-ફેરેતી” શબ્દનું પડેલવી રૂપ છે, અને એનો બીલેબીલ અર્થ
“તાજું કરવાની ક્રીયા” (Rendering afresh) એમ થાય છે
ઊરવનની વૃદ્ધિ તથા “નીસતી” ની આલમોની વૃદ્ધિનો બનાવ “ફરેશ-
ગદૈ” તરીકે ઓળખાય છે, અને તેની સહેજ સમજણ આપવાની જતલબ-
ધીજ આ આરટીકલ લખવામાં આવી છે

૨૨. રમજ-ગો—

રમજ યાને ભેદના બીલનાર તમામ અવસ્તા માત્ર રમજમાં એવણે
રચેલા હોવાથી આપણા પેગામ્બર સાહેબને એ એલકાવ આપવામાં આવ્યો છે.

૨૩. અકવાલો.

શરસીમાં “કૉલ” શબ્દનું બહુવચન ‘અકવાલ’ થાય છે, અને તેનો
અર્થ “આપેલો વચન” યાને “ચેહેર” એમ થાય છે વખ્ખરે વખ્ખરાન
સાહેબે પોતાની “આસ્ને વીર,” ના દરજ્જાની યોથી ખુલ્લું સમજ શક્તિથી

સાષ્ટરચનાનો તમામ કાયદો સમજી લેઈને જે શરમાનો આપેલાં છે તે શરમાનો પરીણામ ઈવી રીતે આવશે તે પણ તેવણુ સાહેબે જણાવેલું છે, અને આ પરીણામ બાબે તેવણુ સાહેબના “વચનો” પોતાની ઊમ્મત યાને દીન પાળનારાઓને આપવા તેનું નામ “અકવાલ” છે જ્વાણી તરીકત પાળશે તો તેનો જ્વાણો ઇન્શાલ યાને નતીજો આવવોજ જોઈએ એમ જે વખ્શરે વખ્શરોં સાહેબનું કહેવું છે તે “અકવાલ” તરીકે ઓળખાય છે, અને આ “અકવાલ” કદીમી ખોટા પડે નહી, કારણકે તેવણુ સાહેબ “જહેર” પાળવામાં સૌથી આગળ વધેલા અને “કાતેલ” યાને સપુર્ણ હતા, અને તેવણુ સાહેબનું માન તદ્દન “કમાલ્દત” યાને સપુર્ણતામાં હતું. તેથીજ એવણુ સાહેબને “નકૂરો અકવાલ” યાને “કોલોનુ રૂઢ” કરીને પણ કહેતા હતા.

૨૪. જીકૂતને કાયદે—

કુદરતના કાયદે કરતા એવણુને કાયદે.

જીકૂતીમાં—

બપણામાં.

૨૫. અવલ—

પેહલો.

૨૬. કુલ્યાતી—

સામઠી રીતે (generically, collectively)

જીજવાલી—

છુટી રીતે (specifically, individually)

૨૭. કુચમ—

બીજો.

૨૮. નુર-ઉલ-અનવાર—

રોશનીઓની રોશની યાને સૌથી સહજતા પ્રકારનું નુર યાને રોશની અને ઝળકાટ. તમામ સૃષ્ટિ-રચનાનું મૂળ કે જેની તરફથી ચારે આલમો જે અત્યુક કાયદાથી—મીનાઇ, જરમાની, અરવાહી અને જરમાની—જહેર થાય છે, અને જે મૂળ વિશે બોલી શકાય નહી, વીચારી શકાય નહી, જેનું નામ આપી શકાય નહી એવું કાતેલના કાતેલ, તદ્દન સપુર્ણ, ઝળકાટવાળું નૂર. એજ ખ્યાલને મારે “શએદાન શએદ” યાને ઝમકાટોનો ઝમકાટ એવો શબ્દબી વાપરવામાં આવે છે 'The Unknowable, The Unthinkable, The Unspeakable and The Unnameable.

૨૯. ફરોગ—

“મીનાઇ આલમ” માં પડદા, બે સરથોકની વચ્ચેનું ખરકજ.

૩૦. નીરૂ, અયોજ, તગી, જોર—

આ ચાર “નીરૂ”, “અયોજ”, “તગી”, અને “જોર” નો સાધારણ અર્થ કુવત યાને શક્તિ થાય છે, પણ એ દરેક જુદા જુદા દરજ્જા નીચે ગુણ્ય ધરાવે છે, અને તેઓના નામ હાલ પાનંદ આફ્રી-ગાનનો એ-તેહા યાને શરૂઆતમાં બણવામાં આવે છે.

નીરૂ—એ ચાર શક્તિઓમાંની એક છે, અને જે શક્તિને લીધે તે નૂર-ઉલ્-અનવારે જોકે સૃષ્ટિ-રચનામાં પોતે આવેજ નથી છતાં તે દરેક ચીજથી અબજુ નથી.

અયોજ—એ ચાર શક્તિઓમાંની બીજી શક્તિ છે, જેની મારફતે તમામ અવશ્યાસ્ય દો તથા યજ્ઞદો સૃષ્ટિરચનામાં પોતાની ખીસ્કારી બળવી શકે છે.

તગી—એથી ચાર શક્તિઓમાંની એક છે, અને એ સરેશ યજ્ઞની ખાસ શક્તિ છે, અને ખનીસ્થ બાકી યાને આ દુન્યામાં સરેશની બસારત પામનારને પોતાની અદર “તગી” શક્તિ ખીલવવી પડે છે.

જોર—એથી ચાર શક્તિઓમાંની એક છે, અને અવાઇનો અમલ રાખનાર યયોજદાએગર ક્રીયાની મારફતે યજ્ઞદી પ્રવાહો સાથે “યજ્” યાને એકતાન થઈ શકે એવી રીતની શક્તિ પોતાની અદર ખીલવેલી હોય, તે શક્તિ “જોર” તરીકે ઓળખાય છે.

૩૧. મજદરચાત—

શાખાઓનું નીકળવું.

મજદર—

શાખા

૩૨. કારદાની—

કાર્યના રૂળનો જરૂરો.

૩૩. જરવાનહે દરેગો-ખદાતહે—

ત્રણ ભતના “જરવાન” (જુઓ નોટ નં. ૪૨) યાને સૃષ્ટિ-રચનામાં કાર્ય કરતી ગતીમાંની એક. આ ત્રણ જરવાનના નામો “જસને અવધહે મઝદ” ની બદગીમાં નીચે ગુણ્ય મળે છે: “જરવાનહે અકરનહે,” “જરવાનહે દરેગો-ખદાતહે,” અને “હવાષહે ખદાતહે” “જરવાનહે દરેગો-ખદાતહે” નો અર્થ લાખા વખત મારે પોતાની જેજે ઉત્પન્ન થયેલી ગતી અને વખત એમ થાય છે. “જરવાનહે અકરનહે” યાને ‘હદ વગરની સૌથી પહેલી ગતી’ ને આધારે આ બીજી ગતી “જરવાનહે દરેગો ખદાતહે” પોતાની ખીસ્કારી બળવે છે ૮૧,૦૦૦ વરસનો એક “જરવાનહે દરેગો ખદાતહે” થાય છે, જેમાં નીચે જણાવેલા અનુક્રમે સાત જુદા જુદા હજારાઓ (milleniums) સમાઈ જાય છે.—

એક “જરવાનહે દરેગો-ખદાતહે” ના હુજારાઓનું બ્યાન:

હુજારો:	કેટલાં વરસનો?	હુજારો:	કેટલાં વરસનો?
૧. બરજસી	૧૧,૦૦૦	૫ તારહી	૧૩,૦૦૦
(યાને ખરસ્પતીને લગતો)		(યાને પુધને લગતો)	
૨ હાસમી	૧૭,૦૦૦	૬ દઝેઈ	૧૨,૦૦૦
(યાને ચંગલને લગતો)		(યાને ચદ્રમાને લગતો)	
૩. ખુરી	૪,૦૦૦	૭ કયવાની	૧૫,૦૦૦
(યાને ખારશેદને લગતો)		(યાને શનીને લગતો)	
૪ નાહીદી	૯,૦૦૦		
(યાને શુકને લગતો)			
			જુમલે.. ૮૧,૦૦૦

૩૪. મહીન-ચર્ખ —

વખતનો મૌઘી મોટો ચકરાવો (Aeon). જુદા જુદા (ખુર, બરજસ, કયવાન, અને હાસમ, એ અનુક્રમને લગતા) આતશો (જુએ નોટ નં ૦ ૪૫ થી નં ૦ ૬૫ માં આપેલા ચાટ માં બતાવેલા આતશો) ના ચાર “જરવાનહે દરેગો-ખદાતહે” થી એક આખો “મહીન-ચર્ખ” થાય છે

૩૫. મુનતઈ—

‘મુનતઈ’ એટલે જે સરશોકથી જે નુકતો પેદા થયો હોય તે નુકતો કુદરતના તેના સરશોક પ્રમાણે અચુક કાયદે તેની નીર્માણ થયેલી જગાએ ઠરો ત્યાંથી પોતાની મોશ્કરીની શરૂઆત કરે છે તેવી રીતે ઠરવાની કીયાને “મુનતઈ” શબ્દ લાગુ પડે છે.

૩૬. નુકતા—

બીંટુ (point)

૩૭ હુસ્તી અને નીસ્તી—

એ બેઉ શબ્દો જરથોસ્તી ઇસ્મે ક્ષત્રમના, શરસી જપ્પાનમાં સાધારણ રીતે જે અર્થ કરવામાં આવે છે તેનાથી, તદ્દન જુદા અને બીડા અર્થો ધરાવે છે જે ચાર અનાસરોના બે મુખ્ય મરતબાઓ—સુક્ષ્મ અને સ્થુળ—જણાવવામાં આવે છે તે બેઉ સુક્ષ્મ અને સ્થુળ મરતબાના અનાસરોની બનલી તમામ દેખીતી તેમજ અણદીઠ પેદાયશો “નીસ્તી” યાને Infoldment તરીકે ઓળખાય છે, અને આ પેદાયશોમાંની સુક્ષ્મ અનાસરની પેદાયશને લગતી આલમ “અરવાહી આલમ” તરીકે ઓળખાય છે, અને સ્થુળ દેખીતા અનાસરોના બનલી પેદાયશને લગતી આલમ “જુમહાની” યાને આ સ્થુળ આલમ તરીકે ઓળખાય છે. “અરવાહી” આલમથીબી બીજર જે બીજ બે આલમો રહેલી છે અને

જેની અંદર તમામ ગુરુ યાને રોશની સોવાય કોઈથી અનાસરને સેડેજથી સરસોક નથી તે બેઠા આલગનાની પહેલી “મીનોઈ” આલગ તરીકે ઓળખાય છે અને બીજા મરતબાની “છરમાની” યાને “નુરાની” આલગ તરીકે ઓળખાય છે આ બેઠા આલગને લગતી જે અણુદીક પેદાયશ કુદરતના કારોબારમાં કાર્ય કરતી અમશાસ્પ દો યજદો વીગરે જે શક્તિઓ છે તે બેઠા આલગ “હુસ્તી” તરીકે ઓળખાય છે. આ પ્રમાણે “હસ્તી” નો ઊત્પત્તિ અર્થ આત્મીક હૈયાતી (Spiritual existence) તરીકે થાય છે યાને કે જે કાંઈ કુદરતમાં છે અને હોડુંજ નોઈએ (હુસ્ત-Is) તે “હુસ્તી” તરીકે ઓળખાય છે “નીસ્તી” નો અર્થ તત્વેને લગતી હૈયાતી (material existence) એમ થાય છે, યાને કે કુદરતમાં જે કાંઈ નથી અને નહીં હોડું નોઈએ (નીસ્ત-Is not) તે અર્થ થાય છે આ બેઠા અર્થો સૃષ્ટી-રચનાનો એક મહાન કાર્યદો, જે “જુગ” યાને યેપણ (Polarity) ના કાર્યદાને નામે ઓળખાય છે તે કાર્યદાની ખીસ્કારી બતાવે છે ઊરવાનોની વૃદ્ધિ કરવાને વાસ્તે તેની હરવેસ્પ-આગાહીથી અનાસર લઈ યાને કે પોતાની “નીસ્તી” કરીને ઊરવાનો અનાસરોની સુક્ષ્મતા વધારી વધારીને પાછાં પોતાની અસલ ઊરવાનીક હાલતમાં યાને “હસ્તી” તરફ જવાની સૃષ્ટી-રચનાની જે મહાન નેમ છે તે નેમ પાર પાડવાને ખાતર “નીસ્તી” ની આલગો ખસા કરવામાં આવી છે.

૩૮. સોશન થાય છે—

જળી બંધ છે. Is absorbed.

૩૯. ફવરીઓ—

દરેક દરેક પેદાયશનો મોથી અતલજમાં અતલજ યાને એટલે ભાગ (જુઓ નોટ નં ૦ ૬૬). દરેક દરેક પેદાયશની—પુદ દાદાર હોરમજ દનીબી ફવરી અવસ્તામાં જણાવેલી છે.

૪૦. અકલો—

કુદરતના કારોબારમાં કામ કરનારી મહાન શક્તીઓનો એક વર્ગ.

૪૧. તેહુદરયાત—

અહડ ઊતર અગ્રુકશ (Gradation)

૪૨. જરવાન—

ગતી motion (અવસ્તા “જર” એટલે ‘જુગુ થડુ, આણુ વપરાયા કરડુ’ ઊપરથી). સૃષ્ટી-રચનામાં જે મોથી પહેલું કારણ સૃષ્ટી-રચના કરવામાં ખીસ્કારી બતાવે છે તે ઊત્પત્તિાતી ગતી ‘જરવાન’ તરીકે ઓળખાય છે, અને હાલમાં જરવાન શબ્દનો અર્થ ‘વખત’ તરીકે કરવામાં આવે છે તે વખતનો ખ્યાલ બીજા મરતબાનો અર્થ (Secondary meaning)

છે, અને વખતનો ખ્યાલ, પડેલા ચરતખાનો અર્થ (Primary meaning) જે “ગતી” છે તેની ઊપરથીજ ઊત્પન્ન થઈ શકે છે. એ “જરવાન” ના ત્રણ જુગવાવી વીભાગો મારે જુઓ નોટ, નં ૦ ૩૨.

૪૩. અર્પો-તપ્ત—

યાને બસીત થવું, આગલ થવું, આગલ વધવું અને એગેર ફેલાઈ જવું, અને પોતાનો અસલ સરથોક બહાર લાવવો (Expansion, Diffusion, Development).

એ શબ્દનું અવસ્થા ૩૫ “ઊર” છે ને તેનો અર્થ સાધારણ રીતે ‘પોહોણું’ (Wide) કરવાના આવે છે, અને જે “ઊર” શબ્દ ઊપરથી “ઊરવાન” યાને “આત્મા” શબ્દ નીકળ્યો છે, અને “ઊરવાન” નો સરથોક “ઊર” યાને અર્પો-તપ્ત યાને બસીત થઈ પોતાની અદરની બાતેન શક્તિઓને ખીલવીને વૃદ્ધિ કરવાની છે

૪૪. હોનવર—

યાને સ્તોત, એટલે કે સૃષ્ટી-રચનાને પેદા કરવાનો સૌથી પડેલો ખુલદમા ખુલંદ નાદ યાને અવાજ (The Word Celestial of the Will of the Lord), જેને સાધારણ રીતે આપણે “અહુનવર” તરીકે ઓળખ્યે છીએ, અને જે “અહુનવર” ના નાદ ઊપરથી ‘સ્તોત યસ્ત’ યાને ‘અવાજની ધ્વનિથી ઊત્પન્ન થતા રંગો (Vibratory Colours) ને કાયદે’ વખ્શરે વખ્શશન સાહેબે “યથા અહુ વધરયો” નો ખુલંદ કલાચ રચીને તે ‘યથા અહુ વધરયો’ ના કલાચ ઊપરથી તમામ અવસ્થા માત્ર રચી આપ્યા છે (વળી જુઓ નોટ, નં ૦ ૧૭)

૪૨, ૪૩, ૪૪. જરવાન, અર્પો-તપ્ત, હોનવર—

સૃષ્ટી-રચનાની પેદાયશની મુળ શરૂઆત વખતે જે ચાર ઊસુલ્યાતી કાયદાઓ કાર્ય કરે છે તેઓ ‘ફવશી’, ‘જરવાન’, ‘અર્પો-તપ્ત’ અને ‘હોનવર’ તરીકે જાણાયલા છે, અને આ ખુલદ કાયદાઓમાં ઘણીજ બારીક સમજણ સમાયલી છે, અને સૃષ્ટી-રચનાની દેખીતી તેમજ અજુદાઈ દરેક પેદાયશમાં એક અદરખાનેથી આ ચારે કાયદાઓ કાર્ય કરી રહ્યા છે, અને “હસ્તી” તેમજ “નીસ્તી” ની ચારે આલેખોમાં તમામ સૃષ્ટી-રચનાની ખીશ્કારી તેની હરવેસ્પ-આગાહીથી હમેશાં જવેદાન સુધી આ ચાર કાયદાઓને આધારે, નીરતી અને હસ્તીના ચરતખા પ્રચાણે, આદ્યાજ કરશે

૩૬ થી ૪૪. ફવશીઓ... હોનવર—

યાને જરવાન, અર્પો-તપ્ત, તથા હોનવરના કાયદા મુજબ સીલસીલા-બંધ ફવશીઓ, અકલો અને ઊરવાનોનો જે અહડ ઊતર અગ્રુકચ (gradation) બને છે.

નવ આસ્થાનોની રચનાનો ચાર્ટ યાને નકશો.

આસ્થાન.	આસ્થાન યાને ફેરફાર		દરેક આસ્થાન કોણની તુરફમાં ?		દરેક આસ્થાન પર	
	ફેરફાર ઉપરની આલેખથી અહીં ગણવા.	(ક) અક્ષ.	(ખ) ઉરવાન.	ને જાગતી છુરમ.	કાંઈ કરતો આતશી.	નોંધ.
(૧) મીનાઈ.	નવમુ (૬)	અક્ષે અવલ યાને ખેલમન	કર્ણન	આ બે આસ્થાનોની જુમ તથી.	આત્રો અહુરહે-મઝ્દાઓ પુશ્ર.	૭૮ મા આસ્થાન ઉપર ઉરવાન હોવાથી બન્ને અહીં ખેલમન અને ખેલમન જુમ તથી સાથે કામ કરે છે ખેલમન, તે ગોહરે પુશ્રમદ ફેરફારે પોહોઆરે છે અને ગોવા ખાલસે અક્ષ લની મીસાલ કામ કરે છે, અને અહીં ખેલમન અમશાસ્ત્રદ રાહી વ્યવસ્થા કરે છે યાને ગોવા ઉરવાનની મીસાલ કામ કરે છે
	આઠમુ (૮)	{ અહીં ખેલમન ખોરદાદ	{ પશ્ચિમ ખેલમન ખોરદાદ		આત્રે ખેરેઝીસવધર	
	સાતમુ (૭)	આવા	તેમગ તી	કવવાન યાને	આત્રે ખુરદાદ (તુરફ દરજખના)	
	છઠ્ઠું (૬)	{ હોરમઝ્દ અમશાસ્ત્ર દોના વડા	અમગદાદ	ખજીસ યાને	આત્રે ક્રોયા (ખાલસ)	
	પાંચમુ (૫)	ખેલમન	શહેરેવર	હાસમ યાને	આત્રે ગુશસ્પ (તુરફ દરજખના)	
	ચોથું (૪)	ખોરદાદ	મેહર	મગજ પુર યાને	આત્રે ખુરજીન-મેહર (તુરફ દરજખના)	
	ત્રીજું (૩)	ખોરદાદ	આવા	નાહીદ યાને	આત્રે ગુશસ્પ (તનજીયુલ દરજખના)	
	બીજું (૨)	તીર યજદ	આદ	આત્રદ યાને	આત્રે ખુરદાદ (તનજીયુલ દરજખના)	
(૨) છરમાની અથવા નગાની.	પહેલું (૧)	મેહર	દએ	દએ યાને	આત્રે ખુરજીન-મેહર (તનજીયુલ દરજખના)	૧૧ મા અને ૧૨ મા મહીનાનો તામે અમશાસ્ત્ર આલમના "મીનો કરકો" ના તખ્તો આલસ કાંઈ કરતો "ખેલમન સોતી" નામની મહાન શક્તિ ઉપરથી ૧૧ મો
				મદ્રમા		

નોંધ } મહીનો "ખેલમન" ગણાય છે, અને આ છરમાની આલમનો ઉપર "૨૫" દારમદ" મવક્કલ હોવાથી, ૧૨ મો મહીનો "૨૫" દારમદ" માયુ } નો ગણાય છે

નં° ૪૫ થી નં° ૬૫.

“ફૂલે નહુમ”..... થી તે “બીજો છોરમાની ખતમ થયા પછી” સુધીની તમામ લાઇનોમા જે આસ્થાનોની રચનાનું ખ્યાન આપવામાં આવ્યું છે તે વધારે બોલાસેવાર સમજ પડી નય એવી મતલબથી આ સાથે એક ચાટી યાને નકશો આપવામા આવ્યો છે, જેમા નવ આસ્થાનો કંઈ કંઈ આલમોને લગતા છે, તથા તે આસ્થાનો કંઈ કંઈ અક્લો તથા કયા કયા ઉશ્વાનોની ગુણતા છે, તથા તેઓને લગતી છોરમો કંઈ કંઈ છે, તથા કયા કયા આતરો દરેક આસ્થાન ઉપર કાર્ય કરે છે તે બધું કોઠારપે દેખાડવામા આવ્યું છે

૪૫. ફૂલક —

આસ્થાન

૪૬.

નેહુમ—નવમુ
હુશતમ—આઠમુ
હુકૃતમ—સાતમુ
શશમ—છઠું
પંચમ—પાંચમુ

ચહુશમ—ચોથું
ત્રીવમ—ત્રીમુ
દુયમ—બીજું
અવલ—પહેલું

૪૭. જે તુફલે ફરોખ ફવદીન, બેહુમન અમશાસ્પદ, અદીબેહુશત અમશાસ્પદ અને ખોરદાદ અમશાસ્પદ છે—

યાને કે ફરોખ ફવદીન, બેહુમન અમશાસ્પદ, અદીબેહુશત અમશાસ્પદ અને ખોરદાદ અમશાસ્પદની ગુણતા નવમુ અને આઠમું આસ્થાન છે. વધુ સમજણ માટે જુઓ આ લખાણમાં આપવામાં આવેલો નવ આસ્થાનોની રચનાનો ચાટી યાને નકશો.

૪૮. તુરકી—

અહ્યાતા (Superior)

આબાન—

આવા યજદ.

૪૮, ૪૯. પોતાના તુરકી દરજ્જાથી તુફલે આબાન.....
..... ખોરશેદ ચજદ—

યાને સાતમા, છઠાં, પાંચમા અને ચોથા આસ્થાનની અનુક્રમે અક્લો—આબાન યાને આવા યજદ, હોરમઝદ યાને અમશાસ્પદોના વડા,

મેહેરામ યજ્ઞ પીરોજગર અને ખીરશેદ યજ્ઞ છે બધા આસ્થાનોને લગતી અક્ષો માટે જુઓ આ લખાણમાં આપેલો નવ આસ્થાનોની રચનાનો ચાર્ટ યાને નકશો.

૫૦. તેઓનાં ઉરવાંન—

જુદાં જુદાં આસ્થાનોને લગતા ‘ઉરવાંનો’ માટે જુઓ આ લખાણમાં આપેલો “નવ આસ્થાનોની રચનાનો ચાર્ટ યાને નકશો.”

૫૧. તેઓની જીરમો—

અહીં શકત ચાર આસ્થાનો—સાતમા, છઠ્ઠાં, પાંચમા અને ચોથા—નીજ જીરમોનાં નામ આપવામાં આવ્યા છે. સાતે આસ્થાનોને લગતી જીરમો માટે જુઓ આ લખાણ સાથે આપેલો “નવ આસ્થાનોની રચનાનો ચાર્ટ યાને નકશો.”

જીરમ—

જુઓ નોટ નં ૦ ૪.

૫૨. જીરમે કયવાન—

શનીની જીરમ.

જીરમે બરજીર—

અહમ્મતીની જીરમ.

જીરમે હાસમ—

મંગલની જીરમ.

જીરમે ખુર—

રવી યાને ખીરશેદની જીરમ.

૫૩. જીરવાનો—

‘જીરવાન’ શબ્દનું અર્થવાચન ૩૫ ‘જીરવાન’ માટે જુઓ નોટ નં ૦ ૪૨.

૫૪. તેહુદરયાતી—

અનુક્રમવાર (Gradational)

૫૫. આદરો—

આતથો યાને કુદરતમાં કાર્ય કરતી ગતીઓ (Units of Energy) જરથોશ્તી દ્યોનમાં ઇદને દનૂમ મુજબ ૧૬ મુખ્ય આતથો યાને ગતીઓનું વર્ણન આપેલું છે, જેઓના નામ નીચે મુજબ છે:—

સોળ આતશોનો કોષ્ટક:

૧. આતરે અહુરકે મઝદાઓ પુઝ (જુઓ નોટ નં ૦ ૧૬).	૯. આદર ઊરવાજશ્ત (જુઓ નોટ નં ૦ ૭૧).
૨. આતરે બેરેજ-સવંધ (જુઓ નોટ નં ૦ ૫૭).	૧૦. આદર સ્પેનીશ્ત (જુઓ નોટ નં ૦ ૭૪).
૩. આતરે પુરદાદ (જુઓ નોટ નં ૦ ૫૮).	૧૧. આતરે વૌહુ-કયાન (જુઓ નોટ નં ૦ ૧૧૩).
૪. આતરે ક્રોયા (જુઓ નોટ નં ૦ ૫૬).	૧૨. આતરે દારા (જુઓ નોટ નં ૦ ૮૧).
૫. આતરે ગુશસ્પ (જુઓ નોટ નં ૦ ૬૦).	૧૩. આતરે નેરયોસંધ (જુઓ નોટ નં ૦ ૮૨).
૬. આતરે પુરજન મેરેર (જુઓ નોટ નં ૦ ૬૧).	૧૪. આતરે ખોરેહ (જુઓ નોટ નં ૦ ૮૩).
૭. આતરે મીના કરકે (જુઓ નોટ નં ૦ ૬૬).	૧૫. આતરે શરાહ (જુઓ નોટ નં ૦ ૮૪).
૮. આદર વાજશ્ત (જુઓ નોટ નં ૦ ૭૨.)	૧૬. આતરે-વરાહરાન યાને આતશખેરેરામ.

ઊપલા કોઠામાંના પહેલા ૧૫ ‘આદરો’ કુદરતી રીતે સીલસીલાબંધ ઊપલા અનુક્રમે પેદા થયા છે, અને મીનોઈ આલમથી તે અહીં જરૂરની આલમ સુધીની તમામ પેદાયશોનું બનવું અને ટકવું એજ જુદા જુદા ૧૫ આતરોને આભારી છે ઊપલા કોઠામાં ૧૫ આદરોમાંના પહેલા બે આતરો મીનોઈ આલમમાં કાર્ય કરે છે પછીના ચાર આતરો (નં ૩, ૪, ૫, ૬) જરૂરની આલમમાં કાર્ય કરે છે (જુઓ ચાર્ટ). ત્યાર પછીના ચાર આતરો (નં ૭, ૮, ૯, ૧૦) અરવાહી આલમને લગતા છે ત્યાર પછીના પાંચ આતરો (નં ૧૧, ૧૨, ૧૩, ૧૪, ૧૫) અહીંની જરૂરની યાને ખાકી આલમને લગતા છે. સોળમો આતશ “આતરે વરાહરાન” (જેને સાધારણ રીતે ‘આતશખેરેરામ’ તરીકે ઓળખ્યે છીએ) તે જરૂરથી દરેકના કાર્યદા ગુજ્ય મહાન ક્રીયાથી બનાવેલો આતશ છે, અને એ ઊપલા ૧૫ કુદરતી આતરોની શક્તિથી સંતેત્યાત થયેલો હોવાને લીધેજ આપણી જરૂરથી દરેકના ‘આતશ ખેરેરામ’ને ૩૩ આલાતોમાંનું મોટી મોટામાં મોટું ખુલદ આલાત યાને હરપાર ગણેલું છે, કારણ કે સપુર્ણ ક્રીયાથી પરદાવેલા આતશખેરેરામની ખીસ્કારી ઊપલા ૧૫ કુદરતી આતરોની મારક બહુ અહમ્યાતા મરતાબાની અને તેઓની મારક કુદરતની ‘સારી’ વ્યવસ્થા-માં મહાન શક્તિ આપનારી વખ્શરે વખ્શરાન સાહેબે જણાવેલી છે.

૫૬. આત્મે અહુરહે મજદાઓ પુત્ર—

નવમાં આસ્થાન ઊપર કાર્ય કરતી સૌથી ખુલ્લે આતશની ગતીનું નામ. (જુઓ આટ્ નંબરો નકરો.)

૫૭. આતમે બેરેશ્-સવંઘા—

આઠમાં આસ્થાન ઊપર કાર્ય કરતી આતશની ગતીનું નામ (જુઓ આટ્.)

૫૮. આતમે પુરદાદ—

સાતમાં આસ્થાન ઊપર પુરદાદ યાને ચઢતા ચરતપામાં તથા બીજા આસ્થાન ઊપર તનજજુલ યાને ઊતરતા ચરતપામાં કાર્ય કરતી આતશની ગતીનું નામ. (જુઓ આટ્ તથા નોટ નંબરો ૧૦૫.)

૫૯. આતમે ફોબા—

છઠ્ઠા આસ્થાન ઊપર કાર્ય કરતી પાલેસ આતશની ગતીનું નામ (જુઓ આટ્ તથા નોટ નંબરો ૧૦૬-૧૦૭ તથા નંબરો ૧૫૩ કં.)

૬૦. આતમે ગુશસ્પ—

પાંચમાં આસ્થાન ઊપર પુરદાદ યાને ચઢતા ચરતપામાં અને ત્રીજા આસ્થાન ઊપર તનજજુલ યાને ઊતરતા ચરતપામાં કાર્ય કરતી આતશની ગતીનું નામ (જુઓ આટ્ તથા નોટ નંબરો ૧૦૫.)

૬૧. આતમે બુરજીન મહેર—

ચોથા આસ્થાન ઊપર ચઢતા ચરતપામાં અને પહેલા આસ્થાન ઊપર ઊતરતા ચરતપામાં કાર્ય કરતી આતશની ગતીનું નામ. (જુઓ આટ્ તથા નોટ નંબરો ૧૦૫.)

૬૨. તનજજુલ—

ઊતરતા (Inferior) (એથી ઊલટો શબ્દ 'પુરદાદ' = 'ચઢતા' છે)

જે છેલ્લા ચાર આતરોમાં.....સમાઈ જાય છે.—

યાને આતમે ફોબા સીવાય, આતમે પુરદાદ, આતમે ગુશસ્પ અને આતમે બુરજીન મહેર એ ત્રણ આતરો, પુરદાદ યાને ચઢતા અને તનજજુલ યાને ઊતરતા એમ બે ચરતપામાં કાર્ય કરી રહ્યા છે કુકમાં, ઊપલા ત્રણ આતરો ચઢતા ચરતપામાં અનુક્રમે (respectively) સાતમાં, પાંચમાં તથા ચોથા આસ્થાન ઊપર કાર્ય કરે છે, તથા એજ અનુક્રમે લેતા ઊપલા ત્રણ આતરો ઊતરતા ચરતપામાં બીજા, ત્રીજા અને પહેલા આસ્થાનો ઊપર અનુક્રમે (respectively) કાર્ય કરે છે વધુ ખુલાસા માટે જુઓ આટ્ નંબરો ૧૧૬, ૧૧૭, ૧૧૮, ૧૧૯.

૧૩. નેહુ ફક્ક—

નવ આસ્માન (જુઓ ચાટ^૯)

૬૪. દો—

ઝેરલે યે

એ નેહુ ફક્કમાં.....ખતમ થયા પછી—

નવ આસ્માનેની આલમમા વેહેચણી નીચે મુજબ છે:—

મીનોઈ આલમમા નવમુ અને આઠમું આસ્માન સમાઈ નય છે

છરમાની આલમમા સાતમાંથી પહેલુ આસ્માન સમાઈ નય છે. (જુઓ ચાટ^૯).

૬૫. મીનોઈ—

જરથોસ્તી ઇદને દનૂમ મુજબ જરથોસ્તી દ્યેનમાં તમાચ સૂષ્ટી-રચના (Cosmos) ને ચાર આલમોમા વહેચી નાખેલી છે: (૧) મીનોઈ, (૨) છરમાની, (૩) અરવાહી, અને (૪) છરમાની યાને આ ખનીશયામી મીનોઈ આલમ જે ચાર આલમોમાની ઉપરથી ગણતાં ચૌથી પહેલી છે. (જુઓ ચાટ^૯). જરથોસ્તી ઇદને દનૂમમાં “મીનોઈ” શબ્દ ઉપર મુજબ મૌથી ચહડયાતી આલમને માટેજ ખાસ લોગત તરીકે વપરાય છે.

છરમાની—

‘છરમાની’ યાને ‘ગુરાની’ આલમ, જે ચાર આલમોમાંની ઉપરથી ગણતા બીજી છે (જુઓ ચાટ^૯.) એમાં સાત ‘છરમો’ આવેલી હોવાથી, એનું નામ ‘છરમાની’ આપવામા આવેલું છે

અરવાહી—

અરવાહી આલમ, જે ચાર આલમોમાંની ઉપરથી ગણતાં ત્રીજી છે. એ નામ ‘૩૬’ શબ્દના શરસી બહુવચન ‘અરવાહ’ ઉપરથી નીકળ્યું છે

અરવાહી આલમમા—

(૧) મેહેરના સાત દબ્બુ, (જુઓ નોટ નં ૦ ૧૩૭),

(૨) શશ કેશરો, (જુઓ નોટ નં ૦ ૧૧૭ થી નં ૦ ૧૨૩),

(૩) તણુ જરેહો, (જુઓ નોટ નં ૦ ૧૪૩ થી નં ૦ ૧૪૫),

(૪) આતશે મીનો કરકો, (જુઓ નોટ નં ૦ ૬૬),

„ વાલશત, (જુઓ નોટ નં ૦ ૭૧),

„ ઊરવાલશત, (જુઓ નોટ નં ૦ ૭૨);

મી ॥ કપેનીકન, (જુઓ નોટ નં ૦ ૭૩)। તમા

(૫) મરકજે દાદારે ગેહાંન હીન (જુઓ નોટ નં ૦ ૧૧૬), તથા
(૬) મરકજે વરજી (જુઓ નોટ નં ૦ ૧૧૫), ગંજીશી ને કગદેજ
વીગેરે સમાધ જ્ય છે આ “ગંજીશી” અને “કગદેજ” તપ્પકાઓનાં
ખ્યાન માટે જુઓ. મીં બેહેરામશાહ નવરોજ શરારે રચેલી “જરથોસ્તી
દુએન પ્રમાણે મરજ પછી ઉરવાનની હાલત,” પાના ૨૦ થી ૨૨.

૬૬ આતરે મીનો કરકો—

અરવાહી આલમની શરૂઆતના મરકજ આગળ સુક્ષ્મ અનાસરોની
શરૂઆત થવાના તપ્પકા (જે તપ્પકાને “મીરવાનહે ગાતુએ અવલ”
તરીકે ઓળખવામાં આવે છે તે તપ્પકા) આગળ કાર્ય કરતા અણુદીક
આતશની ગતીનું નામ

૬૭. રતોત યરન—

કુદરતમાં ગતીના આગળ વધવાથી નાદ ઉત્પન્ન થઈ તેવાથી અણુદીક
રંગો પ્વનીને કાયદે ઉત્પન્ન થવાના કાયદા “રતોત યરન” ને નામે ઓળ-
ખાય છે, અને આ “રતોત યરન” ને આધારેજ તમામ સૃષ્ટિ-રચના
પેદા થઈને વૃદ્ધિમાં આગળ વધે છે, એટલુંજ નહીં, પણ ઊંચાણની
અહુનવરના નાદ ઊપરથી “યથા” નો કલામ વખ્શરે વખ્શરાન સાહેબે
આ “રતોત યરન” ને કાયદે રચી આપ્યો છે, અને તે “યથા” ના
કલામ ઊપરથી એજ “રતોત યરન” ને કાયદે તમામ અવસ્તા માત્રનો
રચના તેવણ સાહેબે કરેલી છે. (વળી જુઓ નોટ નં ૦ ૪૪).

સૃષ્ટીનું પેદાયશનું મુળ જે રતોત યરનથી—

યાને રતોત યરનનો કાયદો કે જે સૃષ્ટીનું પેદાયશનું મુળ ગણાય છે
તે કાયદાથી

૬૮. મુસ્તસલાએ દુયમ—

સૃષ્ટીની પેદાયશ થતી વખતે બીજો બહાર નીકળવાનો તપ્પકો,
જેની અદરથી અરવાહી આલમ ને આ છરચાની આલમ શરૂઆતથી તે પાછી
સ કાચાઈ જાય ત્યાંસુધી જે જે કુદરતી અચુક બનાવેા બને છે તેના
સ ગ્રહને “મુસ્તસલાએ દુયમ” કહે છે (“મુસ્તસલાએ અવલ” ની
સમજણ માટે જુઓ નોટ નં ૦ ૧૦૬).

૬૯. આપશીયાનો—

યાને મુળ તત્વો જે “અરબા અનાસરો” યાને ચાર તત્વો તરીકે
ઓળખાય છે, અને જેઓના નામ નીચે મુજબ છે.—

૭૦.

૧ આતશી=આતશ

૨ બાદ=હવા.

૩ આબ=પાણી

૪ ખાક=મટ્ટી

આ ચાર અનાસરો અરવાહી આલમમાં સુક્ષ્મરૂપે તથા આ અરવાહી આલમમાં સ્થુળરૂપે રહેલા છે.

૭૧. આદર વાચીત—

અરવાહી આલમમાં સુક્ષ્મ પાદને લગતા વિભાગ (યાને સુક્ષ્મ પાદી કુરરા) ઉપર કાર્ય કરતી આતશની ગતીનું નામ. વળી અહીંની હવામાં કાર્ય કરતા આતશને પણ એજ નામે ઓળખવામાં આવે છે.

૭૨. આદર ઉર્વીચીત—

અરવાહી આલમમાં સુક્ષ્મ આપને લગતા વિભાગ (યાને સુક્ષ્મ આપી કુરરા) ઉપર કાર્ય કરતી આતશની ગતીનું નામ. વળી પાણી, દુધ તેમજ ગ્રાહ્યાન-વર્ગમાં કાર્ય કરતા આતશને પણ એજ નામે ઓળખવામાં આવે છે.

૭૩. આદર રૂપેનિશીત.

અરવાહી આલમમાં સુક્ષ્મ ખાકને લગતા વિભાગ (યાને સુક્ષ્મ ખાકી કુરરા) ઉપર કાર્ય કરતી આતશની ગતીનું નામ. વળી ખનીજ-વર્ગમાં કાર્ય કરતા આતશની ગતીને પણ એજ નામે ઓળખવામાં આવે છે.

૭૪. સ્તોત.

ઊંચાઈની અડુનવરના નાદની ધ્વનીથી ઊત્પન્ન થયેલા અણુદીઠ અસ્પષ્ટ રંગો તથા તે રંગોના સીલસીલા (જુએ નોટ નં ૦ ૪૪ તથા નં ૦ ૫૭).

૭૫. મવાલીદે સલાસી—

યાને ખનીજવ્યાખીના ત્રણ રસ દો—પેદાયશના ત્રણ વર્ગો, જેએ ‘જમાદાત’, ‘નખાદાત’, તથા ‘હયવાનાત’ તરીકે નીચે મુજબ ઓળખાય છે :

૭૬. જમાદાત—

ખનીજ વર્ગ (Mineral Kingdom)

નખાદાત—

વનસ્પતિ વર્ગ (Vegetable Kingdom).

હયવાનાત—

જનદાર વર્ગ (આદમ સુદ્ધા) (Animal Kingdom).

૭૭. ઉપલા બે—

યાને કે જમાદાત તથા નખાદાત

૭૮. આલ્યા—

ઉ આ (superior).

અદના—

ઊતરતો (inferior).

મધ્યાના—

વચગાળેનો (intermediate).

૭૯. મુતલક—

યાને વાચ્યા વગરના (dumb animals) ઐરલે જનવરો.

૮૦. નાતેકા—

યાને બોલતાં (with articulate speech) ઐરલેકે માનવીઓ.

નીચલા એકથી બે ગુકતા—

યાને કે હુયવાનાતના બે વર્ગો—‘નાતેકા’ અને ‘મુતલક’ છે.

૮૧. આતરે દાશ.

માનવીની અંદર “આતરે વૌહુકયાન” નામના આતશ (જુઓ નોટ નં ૧૧૩) ની ગતીની સાથે જુશત યાને મદદનીશ તરીકે કાર્ય કરતા શરૂઆતના આતશની ગતીનું નામ, જે ખીલતી વખતે “ઝેડેન” યાને સમજાવવાની ઘણીજ પ્રવળ થાય છે, અને ઊસ્તાદ જે કંઈ કહે તે શાગેઈ ગુસ્ત ધ્યાનમાં લઈને સમજી લે છે.

૮૨. આતરે નૈરયોસંઘડુ—

માનવીની અંદર કાર્ય કરતા ‘આતરે વૌહુકયાન’ની સાથે જુશતાવી યાને મદદનીશ બીજા આતશની ગતીનું નામ, જે ખીલ્યાથી “અધરય-મન” નામની ત્રણ દરજ્જાની શક્તિ તેજસાલ થતી જાય છે, અને ‘આતરે નૈરયોસંઘડુ’ ખીલવાની સાથે તે શખ્સ “રોશન જમીર” થાય છે યાને કે આવી શક્તિ ધરાવનાર શખ્સ “અતા” યાને કુદરતી બશારત પામતો થઈ પોતાની રીજે કુદરતના કાયદાઓ સમજી શકે છે, અને બીજાઓના ચીત્ર પણ અગાઉથી વાંચી શકે છે.

૮૩. આતરે ખોરેહુ—

એવી માનવીની અંદર ‘આતરે વૌહુકયાન’ની સાથે કાર્ય કરતા જુશતાવી ત્રીજા આતશની ગતી છે આ આતશ ખીલતી વખતે “સઓક” નામની શક્તિ ત્રણ દરજ્જામાં ખીલતી રહે છે, અને આ આતશની શક્તિ ધરાવનાર શખ્સ “મુકાથેશત” થઈ જાય છે, યાને તેને શરૂઆતના ચરત્યાની “હીલામ” યાને કુદરત તરફનું જ્ઞાન થતું રહે છે, અને કુદરતમાં જે નાદ આવી રહેલો છે તે નાદ સાંજી શકે છે.

૮૪. આતરે ફરાઈ—

માનવીની અંદર ‘આતરે વોહુકયાંન’ સાથે કાર્ય કરતા ચોથા અને ચોથી ચઢતા ચરતયાના આતશની ગતીનુ નામ, ‘આતરે ફરાઈ’ ખીલતી વખતે તે ઊરવન અથોઈમા ઘણુ જ “કાચેલ” યાને સ પુણું હોયુ નોઈએ, અને આ આતર ખીલવેલું ઊરવન “અપી” નામની શક્તિ ત્રણુ દરબન-મા ચેળવે છે, અને તે ઊરવાન “મુશાહેદાત” થઈ જાય છે, યાને કે તે ચઢતા ચરતયાની “હીલામ” ચેળવતો થાય છે, અને કુદરતમાં ખનીસ-ખાતી ઊપર યા અરવાહી આલમમા જોખી કાઈ બને છે તે રૂઠાની અમથી નોઈ શકે છે.

૮૫. કારદાની—

ક્રીયા (processes and activities)

૮૬. ઈન્દ્રાણ—

કુદરતી કાયદે આતુ પરીણામ યાને નતીજો

૮૭. અપ—

અસદીયરૂપ.

૮૮. વોહુ મનંધહુ—

બંધન

૮૯. દ્યેન—

કુદરતી અસુક કાયદો.

૯૦. ઉપલા મજકુર ચાર આતરો—

યાને ‘આતરે દારા’, ‘નૈરયોસ ઘડ’, ‘ખોરેઈ’ ને ‘ફરાઈ’ (જુઓ નોટ નં ૦ ૮૧ થી નં ૦ ૮૪.)

૯૧. ખાતર—

વીજળીક પ્રસાદ (Electro-magnetic force).

આ સુપ્ટીની ખાતર—

Terrestrial magnetism યાને આ પૃથ્વીનું ચેગનેટીઝમ.

૯૨. મસ્ત—

લીન (ecstasied)

૯૩. ગોગ્ગ—

બંધ પડયા વગર જવેદાન સુધી ચાલુ, જરાબી આંચકો ખાયા વગર યા અચકયા વગર આજી (incessantly at work for ever).

૬૧, ૬૨, ૬૩. આ સૃષ્ટીનો આસ્તર... ગોમ્બ રહેલી છે.

આ પૃથ્વીની આસ્તર (Terrestrial Magnetism) હવેશાં જીગ્ઝને કાયદે (Law of Polarity) એ જીદા બાજે આણ કાર્ય કરે છે: એક ઊત્તર ધ્રુવ તરફ કાઢ કરતી આસ્તર અને બીજી દક્ષીણ ધ્રુવ તરફ કાઢ કરતી આસ્તર. દક્ષીણ તરફની આસ્તર ઊપરથી આવતા દરેક વૃદ્ધિના પ્રવાહોને અડી લાવી આપવાનું કાર્ય કરે છે, જ્યારે ઊત્તર તરફની આસ્તર આ સૃષ્ટીને લગતી તમામ 'હસારતે ગેરેવ્યા' યાને ખોટી ગરમીના પોતા તરફ આણ એ આવે કરે છે.

૬૪. અસરે તારીફી—

અધારાને લગતું યાને ધરતીને લગતુ કારણ તેમજ પરીણામ (Maleficent Forces of Darkness) જે સાધારણ રીતે ગનામીનાને નામે ઓળખાય છે.

૬૫. અસરે રોશની—

રોશનીને લગતું એટલે કે વૃદ્ધિને લગતુ કારણ તેમજ પરીણામ (Beneficent Forces of Light) જે સાધારણ રીતે સ્પેનામીનાને નામે ઓળખાય છે.

ઉપલા સીલસીલાથી—

યાને કે 'સરોશ યજ્ઞની ગુણથી અને અષ અને વૌહુ-મનધડના દ્યેનથી ઊપલા મજકુર ચાર આતરોની મારેશતથી.'

૬૫. અરોનાંમ કવધી—

અગાઉ આપેલી નોટ નં ૨ મા આપેલા ઊરવનેના ત્રણ દરજ્જા "નપાનજદીશ્તનામ કવધીનામ," "પર્યાધરયો-દક્યેશનાંમ કવધીનામ," "અધાઊનાંમ કવધીનાંમ" ની સાથે ચોથો દરજ્જો "અરોનામ કવધીનાંમ" ને લગતો ઓળખાય છે, અને આ ફુન્યા રહેનારા કોઈપણ જીવને લગતા ઊરવનો પોતાની જીવને લગતા* ધર્મની તરીકત યાને કાયદાઓ મુજબ અચલ કરીને પોતાની જીવનના "પતમાન" યાને 'પાસ

* જરથોસ્તી ઇદને દનૂમ મુજબ, અડી ખનીરથ બામી ઊપર પાચ જીવનેના મરતયા મુજબ તેને લગતા પાંચ મુખ્ય ધર્મો અહીં ઊતર અનુક્રમે નીચે મુજબ જણાવવામાં આવ્યા છે.

૧. બરજીસી—જરથોસ્તી દ્યેન
૨. તારદી—હીંદુ અને ખ્રિસ્ત વીગેરે પેટા-ધર્મો.
૩. હાસમી—ઈસ્લામી ધર્મ.
૪. નાહીદી—બુદ્ધ યાને યાહુદી ધર્મ.
૫. કથવાની—ઈસાઈ યાને ખ્રીસ્તી ધર્મ.

જોઈતાં જરૂર પાતી જરૂરજ' ઊપર રહ્યાં હોય તે સધળાં ઊરવાંનો “અશોનાંજ ક્રવણીનાંજ”ને લગતાં ઊરવાનો તરીકે પોતીકા જરૂર પાતી પ્રમાણે યોગપાય છે. આ “અશોનાંજ ક્રવણીનાંજ” શબ્દને નોટ નં ૦ ૨ માં જણાવેલા “અષાઢિનાંજ ક્રવણીનાંજ” શબ્દ સાથે કદી ભેળી નાખવેા નહીં જરૂર પાતી ઇદને દનૂજ મુજબ એ બંને લોગતીક શબ્દોની સમજણ સદતર જુદી રહેલી છે.

૬૧. બેરેશ્શત—

ધારી પુલંદ, શ્રેષ્ઠ.

બેરેશ્શત શુદ્ધ—

બરજસી યાને બૃહસ્પતીની જરૂર સૌથી પુલંદ છે

૬૭. આબેદપણું—

પરહેજગારી, અશોધ (piety)

સાલેકપણું—

ચોખ્ખાઈ, પાકીજગી (holiness).

૬૮. હાંસેકયાતી—

હાંસેલ કરેલા (યાને આબેદીને કુગેલા.)

સમેત—

સામટા (Total), જુમલે.

૬૯. ઉશ્તાન—

યાને ‘હારતે ગેરેજ્યા’ એટલે ખરેખરી સજીવન શક્તિની ગરમી (Genuine Vital Heat) જાનવીના બંધારણના નવ વિભાગોમાંનો એક ભાગ. જાનવીનું બંધારણ જરૂર પાતી ઇદને દનૂજ મુજબ નવ વિભાગોનું બનેલું છે, જે વિભાગોના અવસ્થા નામે નીચે મુજબ ઇજ્જનેના ૫૫ માં હાથ મલે છે:

જાનવીનાં બંધારણના નવ વિભાગો:

સ્થુજ હાદેસ

૧ તનુ—યાને પાકી શરીર

૨ ગએથા—યાને અદરના અવયવો

૩ અઝદ—યાને જવાદી શરીર.

સુદ્ધ હાદેસ

૪ કુરેસ—યાને સુદ્ધ શરીર

૫ ઉશ્તાન—યાને સુદ્ધ પાતેની જીવન શક્તિ

૬ તેવીધી—યાને ઇજ્જ વાસના.

કદીમ :

૭ ઊરવાન—પાને રવાન (Soul), આત્મા.

૮ બઅૉદગ—પાને ખીનાઈ માન.

૯ કવશી—(કે જે અતલકૂ પાને મૌથી ઊ આમા ઊંચે અંશ છે.)

“સ્થુળ હાદેસ” એટલે ખાકી ઇંદ્રીઆથી પાખી શકાય એવા તથા વખતના વડેવા સાથે વધતા ને વખતના વડેવા સાથે સંકાઆઈ જતા વિભાગો.

“સુક્ષ્મ હાદેસ” એટલે અણુદીઠ તથા વખતના વડેવા સાથે વધધટ પામતા વિભાગો.

“કદીમ” એટલે હમેશના, જેમા કાઈપી ફરફાર કે વધધટ થવા પામે નહી તેવા વિભાગો.

૧૦૦. ફવાન્યા—

પળ, દમ (moment, breath)

ફવાન્યાએ ફવાન્યાના—

પળેપળના, દમેદમ

૧૦૧. નફ્સે—

દમ, શ્વાસોશ્વાસ

૧૦૨. ઈન્ફલ—

ફૂદરતી આવતા પરીણામ.

૧૦૩. નફ્સે મવાલીદા—

જે શક્તીથી એક આગલ વધિલુ ઊરવાન પોતાના શરીરના આરે અનાસરોને ધૂટા કરી તેઓના પોતપોતાના (respective planes) વિભાગો ઊપર ચોકલાવી શકે છે તે શક્તી “નફ્સે મવાલીદા” તરીકે ઓળખાય છે.

પ્રીરદોસીના શાહનામામા કેપુશરો પાદશાહ તેમજ ગેવ, ખેઝન પહેલવાનોને પોતાના ખાકી બદલ સાથે યુદ્ધ થતા જે દેખડાવવામા આપ્યા છે તે તો તેઓ જેવાં આગલ વધિલાં ઊરવના પોતાની ‘નફ્સે મવાલીદા’ ની શક્તીથી પોતાના શરીરના અનાસરોને ધૂટા કરી તેઓને લગતા વિભાગોમા ચોકલાવી શક્યા હતા તે બીનાની તવારીખી નામ રજુ કરે છે ઊપર જણાવેલા સાહેબો તેમજ લોહારપશાહ, જહાંગીરશ, ફરોગે ખેહેરામ, બલ, એ બધા સાહેબો પોતીકા અહુડઉતર મરતયામા “નફ્સે મવાલીદા” યદ્દ ગયલા છે આપણા પેગામ્બર સાહેબ અશો રપોતમાન જરથોશ્ત સાહેબે પણ પોતાની ‘નફ્સે મવાલીદા’ ની શક્તિથી પોતાનાં તનની વ્યવસ્થા એજ મુજબ કરી હતી, અને દતકથા મુજબ અશો જરથોશ્તનુ “ગુર બરાગુર” ના હાથે પુન થવાની જે આપણા માન્યતા આજતી આવેલી છે તેમા જરથોશ્ત અને અશો બંને જોડા

૧૦૪. આતરો—

આતરો (જુઓ નોટ નં ૦ ૫૫).

૧૦૫. તનજજીલી આતર બુરજીન મહેર—

ઊતરતા મરતયાનો આતર બુરજીન મહેર—પહેલા આસ્માન ઊપર કાર્ય કરતો આતર. (જુઓ ચાટ.)

તનજજીલી આતર ખુરદાદ—

બીજાં આસ્માન ઊપર કાર્ય કરતો ઊતરતા મરતયાનો આતર ખુરદાદ (જુઓ ચાટ.)

તનજજીલી આતર ગુશરપ—

ઊતરતા મરતયાનો આતર ગુશરપ—ત્રીજાં આસ્માન ઊપર કાર્ય કરતો આતર (જુઓ ચાટ.)

તુરફા આતરે બુરજીન મહેર—

ચોથા આસ્માન ઊપર કાર્ય કરતો ચહડતા મરતયાનો આતર બુરજીન મહેર. (જુઓ ચાટ.)

તુરફા આતરે ગુશરપ—

પાંચમા આસ્માન ઊપર કાર્ય કરતો ચહડતા મરતયાનો આતર ગુશરપ. (જુઓ ચાટ.)

૧૦૬-૧૦૭. ખાલેસ મુકબ્બી આતરે ફોબા—

મરતયાના પોનેજ એકલો જોરાવરમા જોરાવર આતરે ફોબા—છઠ્ઠાં આસ્માન ઊપર કાર્ય કરતો આતર (જુઓ ચાટ તથા નોટ નં ૦ ૧૫૭ક.)

૧૦૫. તુરફા આતરે ખુરદાદ—

સાતમાં આસ્માન ઊપર કાર્ય કરતો ચહડતા મરતયાનો આતરે ખુરદાદ (જુઓ ચાટ.)

૧૦૮. સમેતે અહુનવર—

અહુનવરના સ્તોતના જમીલા (યાને જમથા) તુ મરકજ

૧૦૯. મુસ્તસલાએ અવલ—

કુલ સૃષ્ટીની પેદાયશનો પહેલો બહાર નોકળવાનો તમકો, કે જેની અંદરથી “મીનાઈ આલમ” અને “જરમાનો યાને તુરાની આલમ” ની એકતેદા (યાને શરઆત) થી તે ઈતેદા (યાને છોડા) સુધીનાં જે જે કુદરતી અસર બનાવે અને છો તેના સંગ્રહને “મુસ્તસલાએ અવલ” કહે છે. (“મુસ્તસલાએ અવલ” નો અર્થ જાહેર જુઓ નોટ નં ૦ ૧૬૧)

૧૧૦. ગયર-હોવીયત—

એટલે હોવીયતનું જગુ રહેલું. હોવીયત એ ઊરવનની એવી જાતની તનજીવ્ય હોશ હસ્તોમાંથી નીરતી થતી વખતે તેને લાગુ પડે છે કે તે હોવીયતને કાઢાડી નાખવાને ખાતર નીરતોમાં રહીને એ તે નીસ્તીમાંથી હસ્તીમાં જતી વખતે તમામ હોવીયત નીકળી જાય છે, અને ઊરવનની તે હાલત “ ગયર-હોવીયત ” યાને ‘હોવીયત વગરની’ સૌથી ઉચ્ચ કહેવાય છે.

૧૧૧. અકલ—

ઊરવનની એવી હોશ છે કે જે હોશને લીધે ઊરવન “ હસ્તી ” બાબે સમજી શકે છે.

૧૧૨. શાખાએ કુચમ—

યાને બીજી શાખા.

૧૧૩. આતરો વોહુચાન—

તમાજ હેવાનાત—નાતેકા યાને આદમ વર્ગના તથા સુતલક યાને જાનવરો—માં કાર્ય કરતા સજીવન શક્તિને લગતા શરૂ કરનારા આતશની ગતી.

૧૧૪. હેવાનાતે મુતલક—

વાચા વગરના જાનવરો

હેવાનાતે નાતેકા—

વાચાવાલાં આદમો

૧૧૫. મરકજે વરજમી—

અરવાહી આલનમાં જે તપકા ઊપર ‘અશોનાચ’ (જુઓ નોટ નં ૦ ૬૫) ને લગતું ઊરવન ગુજર પામ્યા પછી જઈ રહે છે, અને પછી ત્યાંથી આગળ વધે છે તે મરકજ

વળી ઊરવાન અહીંથી રહેલત પામ્યા પછી “ આપણા અવરતા પ્રમાણે, જે ભલી, પુણ્યસુરત યા પદસુરત, પુરી કરદાર, તેને સામે મળે છે તે આ (વરજમી) મરકજપર જ્યારે તે ઊરવાન પોહ્યે છે ત્યારે તેને તે મળે છે ઊરવાન જ્યારે આ ખાકી દુન્યામાં હોય છે ત્યારે તેનાં વિચારો આચારો, સંજોનો, અને કામોના પ્રમાણ મુજબ તેની કરદાર બને છે કે જેને આપણે “ ખોરેહ ” ના નામથી ઓળખીએ છીએ હવે જેટલાં પ્રમાણમાં એક ઊરવાનનાં વિચાર આચાર અને રહેણીકરણી શુદ્ધ, પવિત્ર યા અપવિત્ર હોય છે તેટલાં પ્રમાણમાં તેની કરદાર યાને ખોરેહ પણ સુદ્ધ, પ્રકાશીત, યા સ્થુપ અને ગદલા પ્રકારનું હોય છે તેમજ કુદરતી જીવ યાને બેપણના કાયદા મુજબ, Law of Polarity ના અનુક્ર કાયદા મુજબ— આપણા વિચાર આચારોથી જે ખોરેહ બને છે તે હમેશા બે પ્રકારનું બને છે. આ પવિત્ર યા અપવિત્ર ખોરેહનો જે સ્થુપ ભાગ તે તેની જીવતી હાલતમાં તેના ખોરેહ તરીકે રહે છે, —કે જે તેના મરણ વખતે તેનાં હૃદયની આસપાસ શરી વળીને “ કંગદેલ ” ના મરકજ સુધી રહે છે

તેમજ જે સુક્ષ્મ ભાગ છે તે આ “વરજી” નામનાં ચરકજ ઊપર એક સુક્ષ્મ ફરદારનાં રૂપમાં રહે છે ... “કંગદેલ” તપ્પકાપરની રચુળ ફરદાર નીકળી જવા પછી આ “વરજી” નાં ચરકજ ઊપર ઊરવાંનનાં આપવા સાથેજ આ સુક્ષ્મ ફરદાર ને ફરદારની આસપાસ શરી વળીને હમેશા તેની આસપાસ ર્યા કરે છે”

—ની. બેહેરાચશાહ નવરોજ શરાશના “જરથોક્તી દ્યોન પ્રમાણે મરણ પછી ઊરવાંનની હાલત” પામિના આપાન્યાચાથી ઊતારો.

૧૧૬. દાદારે ગેહાન દીન—

ખનીરથયામી છાડ્યા પછી અરવાહી આલમ તરફ ‘અથોનાંમ’ ને લગતાં ઊરવનનો આગળ વધવાનો માર્ગ, જે ખનીરથયામીની દમણ દશા તરફથીજ હમેશાં બતાવવામાં આવે છે.

“ ‘વરજી’ ચરકજપર બીજા બે તપ્પકા હોય છે : એક તપ્પકો આ ચરકજથી યમન યાને જમણી પાણુએ જરા ઊંચેથી “દાદારે ગેહાન” નામનો તપ્પકો છે, જ્યારે બીજો આ ચરકજથી જરા નીચે ચપી યાને ડાબા હાથ ઊપર “અપાપ્તર” નામનો તપ્પકો છે. જે એક ઊરવાન તદ્દન પવિત્ર અને જરથોક્તી ધર્મ પ્રમાણે ચાલી દરેક જરથોક્તી આજુર-શરો યાને કાનુનો પાળનાર, ખોતેર જાતની અથોઈમાના ચોક્કસ ફરજી પસાર કરીને અથોઈના ઊંચા ચરતપ્પાએ પોંઢેલું, તેમજ ૧૪૪ પ્રકારના “કેશાશ” યાને કર્મમાંથી સુકત થયેલું હોય છે તે તેની ફરદારનો જે સુક્ષ્મ ભાગ આ ચરકજપર હોય છે તે એટલો તે અતી સુક્ષ્મ હોય છે, તેમજ તેનાં ફરદારના કાઢ્યી રચુળપણુ યા ગદલાપણુ નહિ હોવાથી તેની અરપદી યાને વળન એટલું તે સરસ રીતે હલકું હોય છે—કે તેની મારફતે જે ઊંચું શ્રેષ્ઠ “દાદારે ગેહાન” તું ચરકજ છે, ત્યાં તે ઊરવાન ચાલી જાય છે, અને સાચો પછી ધીમે ધીમે તે અતી સુક્ષ્મ ફરદારને પણ જલદીથી પીગળાવી નાખીને ઊપલા મગજને જે છ ફેશ્વરોને લગતાં છે તે પમેદરપએ step by step તેડ કરે છે યાને આગળ વધે છે. આ રીતે આ “દાદારે ગેહાન” ના તપ્પકામાં પોંઢેલું કાઢ્યી ઊરવાંન કરી પણ આ ખનીરથ યામી યાને આપણી પૃથ્વી ઊપર પાકુ આવતું નથી, પણ ઊપલા છ ફેશ્વરોમાજ તે ઊપર અને ઊપર આગળ વધતું જાય છે. પણ જે ઊરવાનોને આ દુન્યાનો “કેશાશ” યાને કર્મ ભોગવવાનું પાકી રહેલું હોય છે—ખોતેર જાતની અથોઈનાં ચરતપ્પામાના ચોક્કસ ચરતપ્પા સુધી પોંઢેલું હોતું નથી, તે ઊરવાનો “અપાપ્તર” નો હાલતમાં રહે છે, કે જ્યાં તેના ફરદારની આસપાસ “વરજી” ના તપ્પકાપરની જે “ફરદાર” શરી વળેલી હોય છે, તે ગોળ સરકલના આકારમાં ર્યા કરે છે. આ ફરદારને પીગળાવવા માટેજ આપણને યજ્ઞને, સરોશ, નીરંગદીન, હમાયશ વીગેરે ધણીક ક્રિયાઓ આપેલી છે.”

—મી० બેરુરામશાહ નવરોજી શરાર રચેલાં “જરથોસ્તી દ્યેન પ્રમાણે મરણ પછી ઊરવાંનની હાલત” બામેના આપાન્યામાથી ઊતારો.

૧૧૭. કેશર—

અરવાહી આલમમા જે છ મરકજો ઊપર રહીને ઊરવાન પસાર થાય છે તેને કેશર યાને ભાગ (division) કહેવામા આવે છે. તેઓ નીચે મુજબ છે: (નોંવ આ ખનીરથપામી યાને આખી પૃથ્વીને સાતમુ કેશર ગણેલું છે)

૧૧૮. વૉહિ જેરેશ્તી—

શશ યાને છ કેશરોમાંનું અહી ખનીરથપામીની નજદીકથી ગણતાં પહેલું.

૧૧૯. વૉહિ જેરેશ્તી—

શશ કેશરોમાંનું ખનીરથપામી યાને આ પૃથ્વીની નજદીકથી ગણતાં બીજું.

૧૨૦. અરેજહી—

શશ કેશરોમાંનું અહીથી ગણતાં ત્રીજું.

૧૨૧. સંવહી—

શશ કેશરોમાંનું અહીથી ગણતા ચોથું

૧૨૨. કદદકંપુ—

શશ કેશરોમાંનું અહીથી ગણતા પાંચમું

૧૨૩. વિદદકંપુ—

શશ કેશરોમાંનું અહીથી ગણતા છઠ્ઠું અને સૌથી ખુલ્લું

૧૨૪. બેરેજીરત બરજીસી જીરમ—

સાત જીરમામા સૌથી ખુલ્લું જીરમ બરજીસી યાને બૃહસ્પતીની છે.

૧૨૫. ખ્યેત્વદથ—

અરવાહી આલમની છેક શરૂઆતના તબક્કા આગળ “આતરે મીનો કરકો”નાં મરકજ આગળ “ઊરવન” નીસ્તીમા નીચે ઊતરતી વખતે ઊરવનના બે વિભાગ “શરીશ” યાને ચઢડતા મરતપ્યાનું યાને મરદનું ઊરવન (spiritual masculinity) અને “ખસીસ” યાને ઊતરતા મરતપ્યાનું યાને સ્ત્રીનું ઊરવન (spiritual femininity) એમ બે ભાગમા વહેચાઈ જાય છે, અને હા ખનીરથપામી ઊપર જમાદાત એટલે ખનીજ વર્ગ, નયાદાત યાને વનસ્પતી વર્ગ, હેવાનાતે સુતલક યાને વાચા વગરના જનવરો તથા હેવાનાતે નાતેકા યાને વાચાવાલા જનવરો એટલે આદમજાત—એ બંધાની અદર જે નર તથા માદા (Law of sexes) એવા બે જાતીલેદના તથા વતનો કાયદો કાર્ય કરે છે તેનું મૂળ કારણ ઊરવનના આવી રીતના થઈ ગયેલા બે મરતપ્યા છે, એમ જરથોસ્તી ઇદને દુનૂમ શીખવે છે.

જ્યારે આ બેઉ ‘શરીશ તથા ખસીસ’ એટલે મરદ તથા સ્ત્રીને લગતું ઊરવાંન ખનીરથપામી ઉપર ઊરવાનીક વૃદ્ધિમાં આગળ વધી પોતપોતીક

(respective) ને લગતા જમાદાત, નખાદાત તથા હયવાનાતમાંના અંશે એ એ, ખનીશયમાં તો કરી જઈ, અરવાહી આલમના શશ યાને છ કેશરો પસાર કરી, અરવાહી આલમની શરૂઆતના ચરકજ આગળ પાછું આવે છે, તે વખતે ‘હસ્તી’ ની આલમના દાખલ થવાનો આગમચ આ એજી ‘શરીશ’ તથા ‘ખસીસ’ ઊરવાને એકમેકને લગતા વિભાગોમાં (reciprocal counter-parts) જોડાઈને મલી જઈને એક અખડ ઊરવાન (Individuality) થઈને પછી જ હસ્તીની આલમના એટલેકે જીરમાની આલમમાં દાખલ થઈ શકે છે તે મહાન હિસ્વાનીક જોડાણ “અએત્વદથ” ને નામે ઓળખાય છે ‘અએત્વદથ’ શબ્દના છુટો અર્થ અવસ્તા ‘અએત્વ’ એટલે પોતીકા-પણ (self)+‘દથ’ એટલે આપી દેવું (gave up) ઊપરથી પોતપોતામાં અપાઈ જવું, પોતાને લગતાની સાથે એક થવું, એટલે કે ઊરવાનનો શરીશ ભાગ અસલ પોતાને જ લગતા ખસીસ ભાગ સાથે ઊપર પ્રમાણે મળીને પાછું એક થઈ જાય તેને ‘અએત્વદથ’ તરીકે જાણવામાં આવ્યું છે.

જરથોસ્તી દમ્બના યજ્ઞનેના ૧૨ મા હામાં જે એકસાર કરવામાં આવે છે, કે જે એકસારમાં કુસ્તી કરતી વખતે ‘મજદથરમેઃ અહી’ વાળો શ્વરો ભણવામાં આવે છે, તેની અદર માનદયરની જરથોસ્તી દમ્બને ‘અએત્વ દથાંમ’ યાને ‘અએત્વદથ કરાવનારી’ એવો જે મુનશલ યાને વિશેષણ લગાડવામાં આવ્યો છે તેની અદર ઊપર જણાવેલો ઊરવાનને લગતો ગુણ લેહી કાયદો સમાવવામાં આવ્યો છે (is connoted). અવસ્તા અખ્યાસીએ શાઈલોલોજ યાને ભાષાશાસ્ત્રને આધારે પોતપોતીકા એક નજદીકનાં સગામાં પરણવું એવો જે આ શબ્દનો વંણાજ મહુદો અર્થ કરે છે, અથવા તો સાધારણ રીતે શ્વર સસારી લમ્બેના અર્થે આ શબ્દને લાગુ પાડે છે તે કટલોખધો બૂલભરેલો છે તે આ ‘અએત્વદથ’ ના ઈકમે કનૂમને આધારે થતા લોગતીક અર્થે ઊપરથી સમજ શકાય છે જરથોસ્તી દીનમાં લાયક ઊમરે પરણવાનું જે રરમાન એક અગલની તરીકત તરીકે આપવામાં આવ્યું છે તેનું ખાતેન કારણ આ ઊરવાનને લગતો ‘અએત્વદથ’ છે, અને લમ્બેના સસારી કાયદો ઊરવાનના ખાતેન ‘અએત્વદથ’ ના ચહાન કાયદાને પેશ પડતો (corresponding) છે

૧૨૫ (ક). તનજજીલ અને તુરકા આદરો—

જુઓ નોટ નં ૦ ૧૦૫.

૧૨૬. ગયર-હોવીયત—

જુઓ નોટ નં ૦ ૧૧૦.

૧૨૭. અક્લ—

જુઓ નોટ નં ૦ ૧૧૧.

૧૨૮. ગુકતાએ અવલની સૃષ્ટી પાછી પેદા થાય છે—

યાને ક જે વખતે દરેક દરેક ઊરવાનોઆથી તમામ હોવીયત (નોટ નં ૦ ૧૧૦) નીકળી જઈ, અકલ (નોટ નં ૦ ૧૧૧) બની રહે છે, તે વખતે હાલના જેમ ઊરવનોથી, તેમ તે બેદદ દુરના જમાનામાં અકલોથી જે સૃષ્ટી-રચનાનું પાછું મંડાણ કરવાનું બરપા થાય છે તેને 'ગુકતાએ અવલની સૃષ્ટી' કહે છે

૧૨૯. ઉરવાન-ઈ-નાતેકા—

માનવીનું ઊરવાન.

૧૩૦. અપ વહિશિત—

અર્ધબિહૃશિત.

૧૩૧. રાદી—

એકલે ખરેખરું (genuine; intrinsic).

જરથોસ્ત્રી ઇદને દનુજમાં આ પહેલવી શબ્દ 'રાદી'ના અર્થ આ પ્રમાણે થાય છે કુદરતમાં 'અસરે રોશની' (જુઓ નોટ નં ૦ ૬૪) ખરેખર છે, અને અસરે રોશનીને મદદ કરનારું સ્પેનાચીનોને લગતું જીનોઈ વૃદ્ધીનું દરેક કાર્ય 'રાદી' તરીકે ઓળખાય છે, અને આ ઊપરથી ખરેખરી સખાવત કે જેની મદદથી ઊપર જણાવેલું અસરે રોશનીને લગતું કાર્ય થઈ શકે તેવી સખાવતને ખાટે પણ 'રાદી' શબ્દ વાપરવાના આવે છે.

૧૩૨. ઉપર જણાવેલી તનામુલી શકતીઓ—

"નીર, અઓજ, તમી તથા જોર" (જુઓ નોટ નં ૦ ૩૦.)

૧૩૩. ગરદેશ—

યાને ફરવ (revolution)

૧૩૪. દૌર—

યાને ચક્રાવે (cyclic revolution)

૧૩૫. દવ્વાર—

યાને ચક્રાવાખા દોડવું

૧૩૬. ખનીશથબામોપરના નાતેકાઓ—

આ દુન્યાના છવતાં લોકો

૧૩૭. અઈથી—

અરવાહી આલમમાં મેહુરની જે રોશની કાર્ય કરે છે તેના સાત વિભાગો સાત 'દખ્યુ'ને નામે ઓળખાય છે, જે સાત 'દખ્યુ' મેહુર આઓશ તથા મેહુર ચરતમાં નીચે મુજબ ચક્રડ ઊતર અગ્રકને ચલે છે :—

ચીઝેન	૧.	અધિવિ—દખ્યુમ	}	યમઘટે
	૨.	અન્તરે—દખ્યુમ		
	૩.	આ—દખ્યુમ		
	૪.	ઊપધરી—દખ્યુમ		
	૫.	અધરી—દખ્યુમ		
	૬.	ધરી—દખ્યુમ		
	૭.	અધિપિ—દખ્યુમ		

એનાં પહેલો ‘અધિવિ—દખ્યુ’ અરવાહી આલમની શરૂઆતથી અણતો પહેલો આવે છે આ સાતે સાત ગેરેના “દખ્યુ” ની ખીશકારી (યામે function=કુદરતે નેમી આપેલું પોતીકું કાર્ય) એકમેકથી સદંતર જુદી છે, એમ જરથોસ્ત્રી ઇલેને કનૂમ શીખવે છે (‘ધરી’, ‘અધિવિ,’ ‘અન્તરે’ અને ‘આ’ ની સમજણ મારે જુઓ નોટ નં ૦ ૧૩૮, ૧૪૩, ૧૪૪, ૧૪૫.) “ઊપધરી—દખ્યુ” ગેરેને ગતી આપનારો તત્ત્વો છે “અધરી—દખ્યુ” નામનો તત્ત્વો “વયુ-ઊપર-કધરય” (જુઓ નોટ નં ૦ ૧૬૨) માં મારેશત પેદા કરે છે

‘અધરી દખ્યુ’ આ સાત દખ્યુમાંના એકનું નામ છે. દરેક શખ્સની પોતાની આસપાસની પોતાને લગતી અણુદીઠ હવા ‘અધરી-દખ્યુ’ (individual personal magnetic atmosphere) તરીકે ઓળખાય છે.

૧૩૮. ધરી—

ઊપર જણાવેલા ગેરેના સાત દખ્યુમાંના એક. આખી ખનીરથખામીની આસપાસની ખનીરથખામીની પોતીકી અણુદીઠ હવાના પ્રવાહનો વીભાગ ‘ધરી-દખ્યુ’ (collective terrestrial atmosphere) તરીકે ઓળખાય છે

૧૩૯. નીર્માણ કીધેલાં મરજમાં—

નીર્માણ થયેલી જગાથા

૧૪૦. આબેદો અને સાલેકો—

પાક પરહેજગાર સાહેબો

૧૪૧. દો દરત બરતા કરીને—

એટલે બેઠા હાથો ઊંચે જોડીને

૧૪૨. વોહુ-ચીઝ—

યાને નીસ્તીની (જુઓ નોટ નં ૦ ૩૭.) આલમોની પેદાયશો પેદા કરવાનાં બધા ધોજ.

૧૪૩. જરેહ વર્કશી—

અરવાહી આલમમાં ઊપરના આરમાનોમાંથી આવતાં ચીઝને વાજખી રીતે એકઠાં કરવા માટે જે વિશાળ વિભાગ (Plane) છે તેનું નામ બાજે વખત એ વિભાગ મહેરના ‘અધવિ-દખ્યુ’ તરીકે ઓળખાય છે (જુઓ નોટ નં ૦ ૧૩૭.)

૧૪૪. જરેહ કાર્કદ—

નીસ્તીની આલમોની પેદાયશ પેદા કરવાને માટે જરેહ વર્કશીમાં ચીઝ એકઠાં થયા પછી દરેક ચીઝ જુદી જુદી પેદાયશને ખાતર જુદા જુદા તત્ત્વોમાં વહેચાઈને (being classified) જે વિશાળ વિભાગ (Plane) માં અરવાહી આલમમાં રહે છે તે વિભાગનું નામ બાજે વખત એ વિભાગ મહેરના ‘અનરે-દખ્યુ’ તરીકે ઓળખાય છે. (જુઓ નોટ નં ૦ ૧૩૭.)

૧૪૫. જરેહ પુર્ણતીક—

ઊપર જણાવેલાં ચીઝ જરેહ કાર્કદમાં વહેચાઈ જવા પછી હરારત માંને ગરમી પામી પોખાઈને ચોરા થઈ પોતાની અદરના સરશોક ખીલવીને આગળ વધવા માટે જે તીજો વિભાગ (Plane) કરવામાં આવ્યો છે તેનું નામ બાજે વખત એ વિભાગ મહેરના ‘આ-દખ્યુ’ તરીકે ઓળખાય છે (જુઓ નોટ નં ૦ ૧૩૭)

૧૪૬. કેશાશી—

કુદરતમાં ઊરવનનો અનાસરો સાથના સખ્ય વ, અને એક ઊરવનનો ખીજા ઊરવનો સાથનો સખ્ય વ, જે ચાલુ કુદરતના ઇન્દ્રિય કાયદાથી ‘આપ લેખ’ કાયદાથી અદા થયા કરે છે તે કાયદા “કેશાશી” ને નામે ઓળખાય છે, જે અવસ્થામાં “પ્રત્યોજિત” યાને પાછું આવવું, પાછું મળવું (Reaction, Recompense) તરીકે ઓળખાય છે

૧૪૭. ઈનસપાક અને હુદ જે રાદી મુનતઈ થયલી છે—

(જુઓ નોટ નં ૦ ૧૬૬, તથા નં ૦ ૧૩૧, તથા નં ૦ ૩૫.)

૧૪૮. યજ્ઞમઈદિ—

અવસ્થા શબ્દ “યજ્ઞ” યાને એકતાન થવું (attune) ઊપરથી. “સ્તોત”ના કાયદાને આધારે એક સ્તોત ખીજા સ્તોત સાથે જોડાઈને જે વૃદ્ધિની ખીશકારી બળવે છે, તે જોડાવાની ક્રીયા “યજ્ઞ” યાને “યજ્ઞ-મઈદિ” એટલે ‘એકતાન થવું એમ ઓળખાય છે, અને આ ઊપરથી “ઈજ્ઞને” યાને “યરન” એટલે કુદરતમાં કાર્ય કરતી યજ્ઞદી શક્તિઓની સાથે અવસ્થા માંડના સ્તોતની મારશતે જોડાવાની, એકતાન થવાની જગત ક્રીયાનું નામ પણ “યજ્ઞ” શબ્દ ઊપરથી નીકળ્યું છે.

૧૪૬. અઓજે નીમ્ન—

‘નીમ્ન’ની શકતી “નીમ્ન” શબ્દનો સાધારણ અર્થ “કહેવું” અથવા બોલવું” થાય છે, પણ એ શબ્દ ખાસ લોગતીક અર્થ ધરાવે છે. એની સાથે વપરાતો શબ્દ “આમ્ન”નો અર્થ ચક્રતો મરતઓ દર્શાવે છે. “નીમ્ન”નો તત્ત્વકો passivity યાને સ્થીરતા બતાવે છે, યાને કે ઊપરથી આવતો નાદ શકત સાંભળ્યા કરવાની શક્તિઓ બરપા કરવાનો તત્ત્વકો બતાવે છે, ત્યારે “આમ્ન”નો તત્ત્વકો activity યાને અપળતા બતાવે છે, એટલે કે પોતે સવાલ કરીને તે સવાલનો આખિલુબ જવાબ કુદરતી યજ્ઞી શક્તિઓ તરફથી પામી જવાની શક્તિ બરપા થાય છે તે તત્ત્વકાને “આમ્ન” તરીકે ઓળખવામાં આવે છે.

૧૫૦. મીનેા મારેરુપંદની મારેરુતમાં—

યાને માત્ર સ્પેન્ટની મદદથી.

૧૫૧. અપ-ચીત્ર—

યાને અશોધને લગતી બવસ્થા કરનારી પેદાયશના બીજ

વેાડુ-ચીત્ર—

યાને બલી પેદાયશના બીજ (જુઓ નોટ નં° ૧૪૨)

૧૫૨. પ્રફલ્લી—

યાને ઝગુની, એટલે બીજને તુકસાન કરવાની ખાહેશ ધરાવનાર, અસરે તારીકીના જોશને વધારી આપવાની ઇચ્છા ધરાવનાર.

ગોરુપંદી—

યાને નિદોષ, એટલે મીબ એાને શાયરો કરવાની કુદરતી વળણ ધરાવનાર, અસરે રોશની અને મીનાઇ વૃહ્દીમાં આણુ વધારો કરવાની ખાહેશ રાખનાર.

‘પ્રફલ્લી અને ગોરુપંદી’ એ બેજો શબ્દો “તેવીધી”ને લાગુ પાડવામાં આવે છે. (વધુ સમજણ માટે જુઓ નોટ નં° ૧૫૬ તથા જરથોશ્તરી ઈલમે કનૂમ સીરીઝ, નં° ૨. યાને ૧૦૧ જે આપેલી કુટનોટ.)

૧૫૨. દરેક જાનવરો—ખરફલ્લી યા ગોરુપંદી—બધાંને

એક સરખાં રા એ છે.

આ અ ક્રમાં તુખડાપર આપેલા ચીત્રમાં બધાં શડીખાનારા તેમજ નિદોષ જાનવરોને સાથે એકેકમાં ભેજાઇને ઢળીમળીને જુદમી સુબરતા ચીતારવામાં આવેલા છે, તેની મદ્રસદ એ છે કે કૂરી-મદ્રના એયામમાં જે જાનવરો હાલમાં શડી ખાનારા વિકાળ ને તુકસાન કરનારા છે, હાલવા તરીકે વાધ, સીઠ, વચ્ચે વીગરે,—તેઓ પોતાની શડી ખાવાની ખાસ્યત તદન તથા હથ

હાલના ગ્રાસપેટાનાં જેવાં નિર્દોષ પશુઓ યની નથી; યાને કે ક્રશી-ગર્દના અચલતાં વાઘ, વરૂ, સીંહ જેવાં માસાહારી શડી ખાનારાં વિકાળ પ્રાણીઓ પોતાનો ચાંસનો ખોરાક તો ખાશે, પણ તે જીવતાં નિર્દોષ પશુઓની ઊપર ત્રાપ મારી તેઓનો શીકાર કરીને નહીં ચેલવશે, પણ તે વખતે આ ચાંસાહારી પ્રાણીઓની તેવીધી બદલાઈ જવાના સમયે તેઓ શકત જે જે જનવરો કુદરતી મોતે મરી જાય (અને કુદરતી મોતે જ ગદમ્મા અનેક જનવરો રોજનાં ચાંસ પડી મરી જવા જોઈએ), તેઓનાં મુઝીલા ચાંસ ઊપરજી ગુજરો કરી સંતોષીત થશે, અને આવી રીતે કુદરતની વ્યવસ્થા (Economy of Nature) માં ભાગ લઈ કુદરતના કચરાપટ્ટીઓ (Nature's Sweepers) તરીકેની પોતાની અસલ કુદરતી ખીસ્કારી (function) કે જેને ખાતર તેઓ પેદા પડ્યા છે તેજ બજાવતા થશે તેથીજ આપણે સાધારણ રીતે લોકોને બોલતાં સાબળ્યે છીએ કે તે દુરના સોનેરી જમાનામાં વાઘ ને બકરી એક એવારે પાણી પીશે, જે વાતની ખરેખરી સરખાઈ ઊપર લખ્યા મુજબની છે.

૧૫૩. સૈયાસ—

ગ્રહ (planet). યાદ રાખવું કે “જીરમ” અને “સૈયાસ” એ બન્ને શબ્દોની લોગતીક સમજણ જરૂરથી બદલે દનુસ મુજબ સદાતર જુદી રહેલી છે.

ખાલેસી.

ખરજીસી જીરજનો આતશ ‘આતરે ક્રોયા’ તદન ખાલેસ અને મુકવ્વી છે, અને જેમ બાકીના જીરમાની આલમના ત્રણ આતશો યાને ગતી-ઓ—નામે આતરે પુરદાદ, આતરે ગુશરખ અને આતરે પુરજીન ચેકેર—ના ગુશર (યાને ચહડયાતા) અને તનજીવ (યાને ઊતરતા) એમ જે બે ચહડ ઊતર મરતયા થયા છે તેમ “આતરે ક્રોયા” ના મરતયા બીજકુલ થયા નથી, પણ એક ખાલેસ અખંડ રૂપે કાર્ય કરતો હોવાથી એ આતશને “મુકવ્વી” યાને જોરાવરમાં જોરાવર પણ ગણેલો છે (જુઓ નોટ નં ૦ ૬૨)

૧૫૪. જમીલા—

જરથો (accumulation)

૧૫૫. ક્ષત્ર-વર્ધસ્થ—

યાને ઇચ્છવા લાયક સત્તા શહેરેવર અચશાસ્ત્રદ મારેનો અવરતા શબ્દ. એ શબ્દના જુદા જુદા અર્થો જુદા જુદા અર્થ યાને બાબ (context) માં થાય છે એક અર્થ આ પ્રમાણે છે, કે કુદરતમાં જે સત્તા, ઇરાદતી, યાને ખરેખરી મરજી-શક્તિ વાપરીને અસરે તારીકોને આજી અસરે રોશનીમાં ફરવવા માટે વાપરવી જરૂરની છે અને ઇચ્છવાજોગ છે, તે ઇરાદતીની સત્તા “ક્ષત્ર-વર્ધસ્થ” તરીકે ઓળખાય છે.

૧૫૬. તેવીધી—

યાને વારના અથવા લાગણી, કંઈ કરી શકવાની શક્તિ. માનવીની બંધારણ સ્થનાના નવ વીભાગોમાં (જુએ નોટ નં ૦ ૬૬) નો એક વીભાગ તેવીધી એ જાતની હોય છે : 'ગેસ્ટ્રી' અને 'પ્રેક્ષી' જે માટે જુએ નોટ નં ૦ ૧૫૧.

૧૫૭. મુખતેજ્ય—

યાને જેની સાથે મળે તેના જેવી અસર લઈ લેનાર.

૧૫૮. મેગનેટીઝમ—

Magnetise યાને આકર્ષણ કરવું.

૧૫૯. દુએ—

કમર યાને માથે યાને ચદ્રમાત્રું અવસ્તા નામ એ શબ્દનો છુટો અર્થ બળવન્ધર (executor) એવો થાય છે, અને તેથીજ દુએને 'દાદાર' (અવસ્તા "બધ") નો એલકાબ લાગુ પાડવામાં આવે છે, કારણ કે નીસ્તીની આલમે માટે "ચીઝ" ને નીચે ચોકલવાની ચાલુ ખીસ્કારી "દુએ" પોતે બળવે છે, અને તેથીજ એને અવસ્તામાં "માઓંધડ ગઝી-ચીઝ" યાને 'નીચલી પેદાયથી માટેના બીજા ધરાવનાર માહતામ' તરીકે ઓળખાવવામાં આવેલો છે. અવસ્તા અબ્યાસીઝી. "દુએ દાદાર" એટલે 'દાદાર અહુરમઝદ' એવો જુલમાં અર્થ કરી જરથોશ્તી દશમાં મહીના "દુએ" ને પડેલો ગણાવવાની જે વાતો કરે છે તે ફેટલી બધી માટે રસ્તે દોરનારી છે તે આ લોગતની હદને કનૂમની સમજણ ગુપરથી સ્પષ્ટ જણાઈ આવે છે "દુએ" મહીને દુશ્મોજ કાંય આવેા જોઈએ તે બાબે વધુ પુલાસા માટે જુએ આટમાં આપેલી નોંધ.

૧૬૦. અપ-ચીઝ અને વોહુ-ચીઝ—

જુએ નોટ નં ૦ ૧૫૧.

૧૬૧. અસ્પેદી—

ઝડપ (velocity or rate of motion). કોઈબી જાતની દોડવાની ઝડપમાં ચાપ, જે ચાપ મીઝ યાને વીચાર, ચાંત્ર યાને શબ્દ-ઊચાર, સ્તોત યાને અણદીઠ રંગો, રોશની, વગેરે બાબદના હીસાબી કાયદામાં ખાસ વપરાય છે 'અસ્પેદી' શબ્દ સુદ્ધ ચીજોનાં ચાપ માટે વપરાય છે, જ્યારે 'વેપદારી' સ્થુળ ચીજોના વજન (Weight) માટે હમેશાં વપરાય છે.

૧૬૨. વયુ-ઉપર-કઈરય—

વાતાવરણ (Atmospheric region) એ અવસ્તા શબ્દનો છુટો અર્થ "સરસ રીતે કાર્ય કરતો પવન યાને હવા" એવો થાય છે, અને તેનો

વીસ્તાર પૃથ્વીની સપાટીથી તે મહેરના “ઊપધરી-દખુ” સુધી છેક સુદમ-
માં સુદમ હવાના વિભાગ તરીકે લંબાયેલો હોય છે

૧૬૩. ગોમેજગી; તઈગી—

ગોમેજગી—

યાને ભેળમભેળ ઐટલે આલુદગી અને અપવિત્રાઈ. હવામાં લોહાના
વીઆરો તથા શબ્દો અને કાર્યોની અસરથી જે ખરાબ મેગનેટીક અસરો
ફેલાઈને હવાને અસ્વચ્છ બનાવે છે તે અસ્વચ્છ હવાની અસરને ‘ગોમેજગી’
તરીકે ઓળખવામાં આવે છે.

તઈગી—

યાને અવીજગી ઐટલે સ્વચ્છતાઈ કુદરતી રીતે હવા યાને વાતા-
વરણને અસલ સરશેષક હવેશા “તઈગી” યાને પવિત્રાઈનો હોય છે, કારણ
કે હવા પાતે બીજા બીજાને પવિત્રાઈ આપનાર તરીકે ખીસ્કારી બળવે છે.
પણ જો કોઈ વીસ્તારમાં ઊપર જણાવ્યા મુજબ “ગોમેજગી” થઈ હોય
તો તેને તરીકતથી યાને અશોધનો રહેણીકરણીથી, સારા વીઆરો, સારા
સ્તોતથી તથા ક્રીયાક્રાંતોની ખાસ્તરોની અસરથી પાત્રું અસલ સ્વચ્છ હાલત
યાને તઈગીમાં ફેરી શકાય છે દરેકમહેરો જેવાં મકાનોમાં અને જ્યાં
કુવાઓ હોય, ઝાડખાનો હોય, ઢોરઢાખર હોય તેવી જગ્યાઓની “તઈગી”
યાને હવાની સ્વચ્છતાઈમાં ઘણી સારી મેગનેટીક અસરો હોય છે.

૧૬૪. મહેરના સાત તબક્કા—

જે ‘મહેર ન્યાએશ તથા મહેર યસ્તમાં’ માં જણાવવામાં આવેલા
છે, તેઓના નામ તથા ખીસ્કારી માટે જુઓ નોટ નં ૦ ૧૭૭.

૧૬૫. સ્વા—

ખોરશેદના આલુદીક કારણો.

૧૬૬. ‘મોઅદલ અને મોહુદુદ’—

યાને ઇનસારનો કાયદો તથા હદનો કાયદો, કે જે બે સૃષ્ટીના સર્વો-
પરી કાયદાઓ છે અને જે કાયદા સૃષ્ટીના પેદા કરનારનીથી આગમ્ય-
ના ચાલુ છે, અને સૃષ્ટીની દરેક દરેક પેદાયશ આ બે મુળ કાયદાઓને
તદન આધીન રહીનેજ પોતાની ખીસ્કારી બળવો શકે છે.

૧૬૭. જમા—

શરસીમાં ‘બહુવચન’ માટે ‘જમા’ શબ્દ આવે છે. “મોઅદલ”
અને “મોહુદુદ” શબ્દો બહુવચન રૂપ હોવાથી, તેમજ ગુજરાતી ‘ઇનસારની
જમા’ અને ‘હદની જમા’ એમ અહીં કરવામાં આવ્યું છે.

